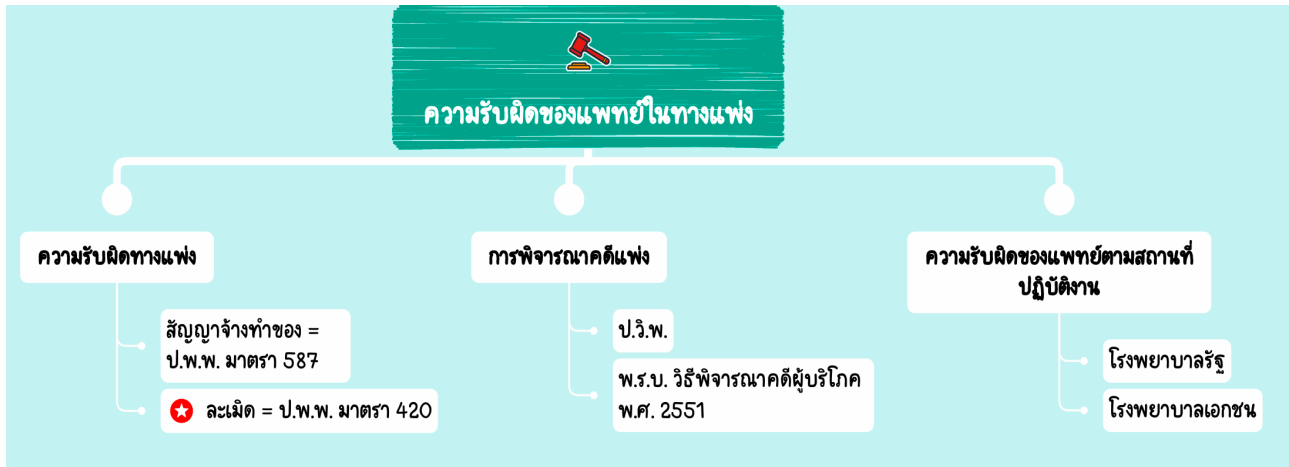

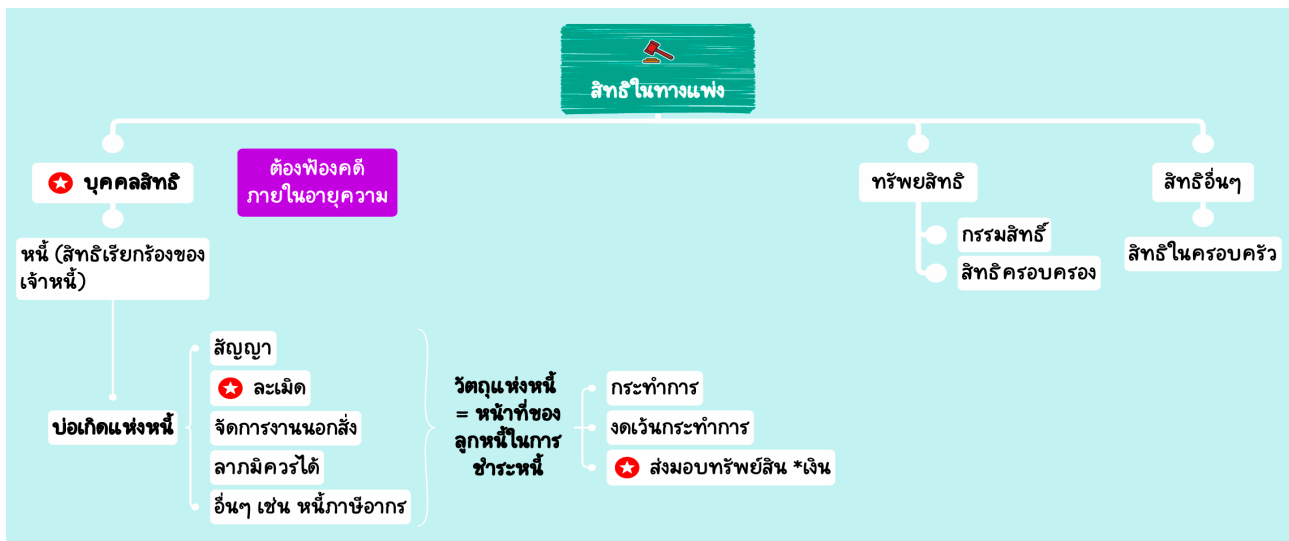
กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่เกี่ยวกับการแพทย์¹

เอกรินทร์ ภูมิพิเชฐ

ความรับผิดของแพทย์ในทางแพ่ง มีประเด็นที่ควรทำความเข้าใจดังนี้

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เป็นกฎหมายว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เป็นเอกชน ซึ่งอยู่ในฐานะที่เท่าเทียมกัน ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างเอกชนก่อให้เกิดสิทธิต่างๆ ที่บัญญัติตามกฎหมาย ดังนี้

1. **บุคคลสิทธิ** เป็นความสัมพันธ์ที่ก่อให้เกิด “หนี้” ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ของบุคคล 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายลูกหนี้ ซึ่งมีหน้าที่ชำระหนี้ และฝ่ายเจ้าหนี้ ซึ่งมีสิทธิได้รับชำระหนี้จากลูกหนี้ หากลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ภายในกำหนดระยะเวลาแล้ว เจ้าหนี้ต้องฟ้องลูกหนี้ภายในกำหนดระยะเวลา ตามกฎหมายที่เรียกว่า “อายุความ” (ป.พ.พ. มาตรา 193/9)

มาตรา 193/9 สิทธิเรียกร้องใด ๆ ถ้ามิได้ใช้บังคับภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด สิทธิเรียกร้องนั้นเป็นอันขาดอายุความ

1 ปรับปรุงครั้งที่ 7 ปีการศึกษา 2568
เรียบเรียงโดย เอกรินทร์ ภูมิพิเชฐ

2. **ทรัพย์สิน** เป็นสิทธิที่เกิดขึ้นเนื่องจากตัวทรัพย์สิน เช่น กรรมสิทธิ์ สิทธิครอบครอง
3. **สิทธิและหน้าที่อื่นๆ ตามกฎหมายแพ่ง** เช่น สิทธิในครอบครัว (สิทธิหน้าที่ระหว่างสามีภรรยา สิทธิหน้าที่ระหว่างบิดามารดากับบุตร สิทธิระหว่างผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรม)

บ่อเกิดแห่งหนี้ มีหลายประการ ได้แก่

1. นิติกรรม แบ่งได้เป็น
 - นิติกรรมฝ่ายเดียว เช่น คำเสนอ คำสนอง พินัยกรรม
 - นิติกรรมสองฝ่าย ได้แก่ สัญญา (เกิดจากคำเสนอและคำสนองถูกต้องตรงกัน)
2. นิติเหตุ ได้แก่ ละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมีควรถัด
3. บ่อเกิดแห่งหนี้ตามที่กฎหมายกำหนด เช่น หนี้ตามกฎหมายภาษีอากร

บ่อเกิดแห่งหนี้ที่มีความสำคัญในความรับผิดชอบทางการแพทย์ คือ สัญญา และละเมิด

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่เกี่ยวข้องกับแพทย์ที่สำคัญ

1. กฎหมายว่าด้วยความสามารถของบุคคล
2. กฎหมายว่าด้วยการทำนิติกรรม
3. กฎหมายว่าด้วยละเมิดและความยินยอม
4. กฎหมายว่าด้วยความสัมพันธ์ในครอบครัว โดยเฉพาะบิดา มารดา และบุตร

กฎหมายว่าด้วยความสามารถของบุคคล

บุคคลเท่านั้นที่สามารถใช้สิทธิและทำนิติกรรมตามกฎหมายแพ่งได้ ซึ่งบุคคลที่กฎหมายรับรองสิทธิและหน้าที่มี 2 ประเภท คือ

1. บุคคลธรรมดา ได้แก่ บุคคลที่มีชีวิต จิตใจ โดยอาจมีความสามารถ หรือมีความสามารถแต่บกพร่องในความสามารถก็ได้ **บุคคลธรรมดา หมายถึง บุคคลที่มีสภาพบุคคลตาม ป.พ.พ. มาตรา 15 ซึ่งกำหนดให้สภาพบุคคลย่อมเกิดขึ้นเมื่อคลอดและอยู่รอดเป็นทารก และสิ้นสุดลงเมื่อตาย**
2. นิติบุคคล (ป.พ.พ. มาตรา 65) เป็นบุคคลที่กฎหมายสมมุติขึ้น เพื่อที่จะมีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายแพ่งได้ ซึ่งผู้ที่จะมีสิทธิและหน้าที่ย่อมแสดงออกโดยผู้แทนของนิติบุคคล ตาม ป.พ.พ. มาตรา 70² เช่น มูลนิธิ สมาคม ห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัท เป็นต้น

เฉพาะบุคคลธรรมดาเท่านั้นที่จะมีความสามารถหรือมีความบกพร่องในความสามารถได้ ความสามารถในการทำนิติกรรมของบุคคลเป็นเรื่องสำคัญ **หากบุคคลใดบกพร่องเรื่องความสามารถแล้ว การทำนิติกรรมใดๆ ย่อมตกเป็นโมฆียะ** (ป.พ.พ. มาตรา 153) ซึ่งนิติกรรมที่เป็นโมฆียะอาจสมบูรณ์ขึ้นมาได้ภายหลังโดยการให้สัตยาบัน หรืออาจสิ้นผลไปได้โดยการบอกล้าง

บุคคลผู้หย่อนความสามารถตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้แก่

1. ผู้เยาว์

² **ป.พ.พ. มาตรา 65** นิติบุคคลจะมีขึ้นได้ก็แต่ด้วยอาศัยอำนาจแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น

ป.พ.พ. มาตรา 70 นิติบุคคลต้องมีผู้แทนคนหนึ่งหรือหลายคน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมาย ข้อบังคับ หรือตราสารจัดตั้งจะกำหนดไว้

ความประสงค์ของนิติบุคคลย่อมแสดงออกโดยผู้แทนของนิติบุคคล

2. คนวิกลจริต
3. คนไร้ความสามารถ
4. คนเสมือนไร้ความสามารถ

ผู้เยาว์

ผู้เยาว์ หมายถึง บุคคลซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ ซึ่งบุคคลจะบรรลุนิติภาวะต่อเมื่ออายุครบ 20 ปี หรือเป็นกรณีที่ผู้เยาว์ทำการสมรสเมื่อต่างฝ่ายต่างมีอายุครบ 18 ปี โดยได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม (ป.พ.พ. มาตรา 19, 20, 1448³)

เนื่องจากผู้เยาว์ไม่สามารถทำนิติกรรม (ป.พ.พ.มาตรา 149) ใดๆ ได้ด้วยตนเอง หากไม่ได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม (ป.พ.พ.มาตรา 21) เว้นแต่จะเข้าข้อยกเว้นตามกฎหมาย เช่น การใดๆ ที่ผู้เยาว์ต้องทำการเองโดยเฉพาะตัว หรือกรณีผู้เยาว์ทำพินัยกรรม (ป.พ.พ. มาตรา 25) ดังนั้น ผู้เยาว์จึงต้องมีผู้แทนโดยชอบธรรมเพื่อใช้อำนาจปกครองผู้เยาว์ ซึ่งผู้แทนโดยชอบธรรมในทางกฎหมาย หมายถึงบุคคลดังต่อไปนี้

1. ผู้ใช้อำนาจปกครอง หมายถึง

- บิดาและมารดาในกรณีที่บิดาและมารดายังมีชีวิตอยู่และศาลยังไม่ถอนอำนาจปกครอง (ป.พ.พ. มาตรา 1566 วรรค 1)
- บิดาหรือมารดา ในกรณีที่มารดาหรือบิดาตาย หรือในกรณีที่มารดาหรือบิดาถูกศาลถอนอำนาจปกครอง (ป.พ.พ. มาตรา 1566 วรรค 2)
- ผู้รับบุตรบุญธรรม ซึ่งเมื่อมีการรับบุตรบุญธรรมแล้ว ผู้รับบุตรบุญธรรมเป็นผู้ใช้อำนาจปกครอง ส่วนบิดามารดาโดยกำเนิดย่อมหมดอำนาจปกครอง (ป.พ.พ. มาตรา 1598/28)
- ผู้อนุบาล ซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองแทนคนไร้ความสามารถ และผู้พิทักษ์ ซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองแทนคนเสมือนไร้ความสามารถ (ป.พ.พ. มาตรา 1598/18) รายละเอียดเกี่ยวกับผู้อนุบาล และผู้พิทักษ์จะได้อธิบายต่อไป

ให้สังเกตว่ากฎหมายไม่ได้เรียกบิดามารดาเป็น “ผู้ปกครอง” เหมือนความหมายที่ใช้โดยทั่วไป

2. **ผู้ปกครอง** หมายถึงบุคคลซึ่งศาลตั้งในกรณีที่ผู้เยาว์นั้นไม่มีผู้ใช้อำนาจปกครอง (ป.พ.พ. มาตรา 1585) ซึ่งผู้ปกครองย่อมมีอำนาจปกครองผู้เยาว์ โดยกฎหมายจะกำหนดรายละเอียดความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับผู้เยาว์เข้มงวดกว่าความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้อำนาจปกครองกับผู้เยาว์

อย่างไรก็ตาม **การที่ผู้เยาว์ให้ความยินยอมในการรักษาพยาบาล หากผู้เยาว์รายนั้นมีวุฒิภาวะเพียงพอก็อาจให้ความยินยอมได้ เพราะการให้ความยินยอมไม่ใช่การทำนิติกรรม** จึงไม่อยู่ภายใต้บังคับของ ป.พ.พ.มาตรา 21 ซึ่งกำหนดให้ผู้เยาว์เมื่อจะทำนิติกรรมต้องได้รับความยินยอมจากผู้

³ ป.พ.พ. มาตรา 19 บุคคลย่อมพ้นจากภาวะผู้เยาว์และบรรลุนิติภาวะเมื่อมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์

ป.พ.พ. มาตรา 20 ผู้เยาว์ย่อมบรรลุนิติภาวะเมื่อทำการสมรส หากการสมรสนั้นได้ทำตามบทบัญญัติมาตรา 1448

ป.พ.พ. มาตรา 1448 การสมรสจะทำได้ต่อเมื่อบุคคลทั้งสองฝ่ายมีอายุสิบแปดปีบริบูรณ์แล้ว แต่ในกรณีที่มีเหตุอันสมควร ศาลอาจอนุญาตให้ทำการสมรสก่อนนั้นได้
เรียบเรียงโดย เอกรินทร์ ภูมิพิเชฐ

แทนโดยชอบธรรมเสียก่อน ดังนั้นเมื่อพิจารณาสิทธิผู้ป่วยที่กำหนดให้ผู้เยาว์ที่มีอายุเกิน 18 ปี สามารถให้ความยินยอมในทางการแพทย์ได้ จึงไม่ขัดต่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

คนวิกลจริต

คนวิกลจริต หมายถึง คนที่มีสติวิปลาส ซึ่งในทางการแพทย์หมายถึงผู้ป่วยที่มีลักษณะของ psychosis หรือเป็น organic brain syndrome เช่น dementia

นิติกรรมที่คนวิกลจริตกระทำลงนั้นจะเป็นโมฆียะก็ต่อเมื่อนิติกรรมนั้นกระทำลงในขณะที่บุคคลนั้นวิกลจริต และคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งรู้ว่าบุคคลนั้นเป็นคนวิกลจริตอยู่ (ป.พ.พ. มาตรา 30) เนื่องจากบุคคลที่เป็นคนวิกลจริตนั้นอาจมีอาการไม่คงที่ (fluctuation) และบุคคลที่เป็นคนวิกลจริตนั้นอาจถูกบุคคลที่มีความสัมพันธ์ในทางกฎหมายใกล้ชิดร้องขอต่อศาลให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถต่อไปได้

มาตรา 30 การใด ๆ อันบุคคลวิกลจริตซึ่งศาลยังมีคำสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถได้กระทำลง การนั้นจะเป็นโมฆียะต่อเมื่อได้กระทำในขณะที่บุคคลนั้นวิกลจริตอยู่ และคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งได้รู้แล้วด้วยว่าผู้กระทำเป็นคนวิกลจริต

คนไร้ความสามารถ

คนไร้ความสามารถ หมายถึง บุคคลวิกลจริตซึ่งบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดทางกฎหมายร้องขอต่อศาลให้เป็นคนไร้ความสามารถ ซึ่งศาลเห็นว่าบุคคลวิกลจริตนั้นมีความบกพร่องในความสามารถรุนแรง เช่น ผู้ป่วยที่มีลักษณะของ psychosis ขั้นรุนแรง ผู้ป่วยที่เป็น dementia ขั้นรุนแรง (bed ridden) เมื่อศาลมีคำสั่งให้บุคคลใดเป็นคนไร้ความสามารถแล้ว คนไร้ความสามารถไม่สามารถทำนิติกรรมใดๆได้เลย หากฝ่าฝืนนิติกรรมนั้นตกเป็นโมฆียะ (ป.พ.พ. มาตรา 9)

คนไร้ความสามารถต้องอยู่ในความดูแลของ “ผู้อนุบาล” (ป.พ.พ. มาตรา 28) ซึ่งหากคนไร้ความสามารถเป็นผู้เยาว์ ผู้อนุบาลก็จะเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของคนไร้ความสามารถอีกฐานะหนึ่งด้วย

มาตรา 28 บุคคลวิกลจริตผู้ใด ถ้าคู่สมรสก็ดี ผู้บุพการีกว่าคือ บิดา มารดา ปู่ย่า ตายาย ทวดก็ดี ผู้สืบสันดานกล่าวคือ ลูก หลาน เหลน ลื้อก็ดี ผู้ปกครองหรือผู้พิทักษ์ก็ดี ผู้ซึ่งปกครองดูแลบุคคลนั้นอยู่ก็ดี หรือพนักงานอัยการก็ดี ร้องขอต่อศาลให้สั่งให้บุคคลวิกลจริตผู้นั้นเป็นคนไร้ความสามารถ ศาลจะสั่งให้บุคคลวิกลจริตผู้นั้นเป็นคนไร้ความสามารถก็ได้

บุคคลซึ่งศาลได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถตามวรรคหนึ่ง ต้องจัดให้อยู่ในความอนุบาล การแต่งตั้งผู้อนุบาล อำนาจหน้าที่ของผู้อนุบาล และการสิ้นสุดของความเป็นผู้อนุบาล ให้เป็นไปตามบทบัญญัติบรรพ 5 แห่งประมวลกฎหมายนี้

คำสั่งของศาลตามมาตรานี้ ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

การใด ๆ ที่คนไร้ความสามารถได้กระทำลง การนั้นเป็นโมฆียะ (ป.พ.พ. มาตรา 29)

คนเสมือนไร้ความสามารถ

คนเสมือนไร้ความสามารถ หมายถึง บุคคลวิกลจริตซึ่งบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิด ทางกฎหมายร้องขอต่อศาลให้เป็นคนไร้ความสามารถ ซึ่งศาลเห็นว่าบุคคลวิกลจริตนั้นมีความบกพร่องในความสามารถแต่ไม่รุนแรงเท่ากรณีที่ศาลสั่งเป็นคนไร้ความสามารถ กรณีที่ศาลอาจสั่งให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ เช่น อัมพาต (stroke), ความผิดปกติทางจิตที่ไม่ถึงขั้น psychosis, ผู้ป่วย

ที่ติดแอลกอฮอล์ (alcoholism) เมื่อศาลสั่งให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถแล้ว **คนเสมือนไร้ความสามารถต้องอยู่ภายใต้การดูแลของ “ผู้พิทักษ์”** (ป.พ.พ. มาตรา 32) คนเสมือนไร้ความสามารถจะถูกจำกัดการทำนิติกรรมบางอย่าง ซึ่งต้องได้รับความยินยอมจากผู้พิทักษ์ก่อน หากฝ่าฝืนตกเป็นโมฆียะ (ป.พ.พ.มาตรา 34)

มาตรา 32 บุคคลใดมีกายพิการหรือมีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือประพฤติดูสุรุ่ยสุร่าย เสเพลเป็นอาชญา หรือติดสุรายาเมา หรือมีเหตุอื่นใดทำนองเดียวกันนั้น จนไม่สามารถจะจัดทำกรงานโดยตนเองได้ หรือจัดกิจการไปในทางที่อาจจะเสื่อมเสียแก่ทรัพย์สินของตนเองหรือครอบครัว เมื่อบุคคลตามที่ระบุไว้ในมาตรา 28 ร้องขอต่อศาล ศาลจะสั่งให้บุคคลนั้นเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถก็ได้

บุคคลซึ่งศาลได้สั่งให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถตามวรรคหนึ่ง ต้องจัดให้อยู่ในความพิทักษ์ การแต่งตั้งผู้พิทักษ์ ให้เป็นไปตามบทบัญญัติบรรพ 5 แห่งประมวลกฎหมายนี้

ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการสิ้นสุดของความเป็นผู้ปกครองในบรรพ 5 แห่งประมวลกฎหมายนี้ มาใช้บังคับแก่การสิ้นสุดของการเป็นผู้พิทักษ์โดยอนุโลม

คำสั่งของศาลตามมาตรานี้ ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ศาลสามารถพิจารณาสั่งคำร้องให้เป็นคนไร้ความสามารถ หรือให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ ให้อยู่ในฐานะที่ถูกต้องได้ (ป.พ.พ. มาตรา 33⁴)

กฎหมายว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา

นิติกรรม มีความหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 149 หมายถึง การใดๆ ที่กระทำลงโดยชอบด้วยกฎหมาย ด้วยเจตสมัค มุ่งโดยตรงในอันที่จะก่อให้เกิดนิติสัมพันธ์ในการเคลื่อนไหวแห่งสิทธิ ได้แก่ การก่อสิทธิ เปลี่ยนแปลงสิทธิ โอนสิทธิ สงวนสิทธิ และระงับไปซึ่งสิทธิ

ประเภทของนิติกรรม

1. นิติกรรมฝ่ายเดียว เช่น คำเสนอ คำสนอง พินัยกรรม
2. นิติกรรมสองฝ่าย ได้แก่ สัญญา

สัญญา หมายถึง นิติกรรมสองฝ่ายอันเกิดจากคำเสนอและคำสนองถูกต้องตรงกัน ซึ่งสัญญาเป็นบ่อเกิดที่สำคัญของหนี้ ซึ่งคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายจะมีสิทธิและหน้าที่ต่อกัน

ในบริการทางการแพทย์ สัญญาที่เกิดขึ้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่สำคัญ คือ สัญญาจ้างทำของ ซึ่งหมายถึงสัญญาที่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งเรียกว่าผู้ว่าจ้าง ตกลงให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งเรียกว่าผู้รับจ้าง โดยให้ผู้รับจ้างกระทำการอย่างใดให้แก่ผู้ว่าจ้าง โดยผู้ว่าจ้างตกลงจ่ายสินจ้าง (ค่าจ้าง) ให้แก่ผู้ว่าจ้าง

บริการทางการแพทย์ที่มีลักษณะเป็นสัญญาจ้างทำของ เกิดขึ้นในโรงพยาบาลเอกชน โดยมีผู้ป่วยหรือผู้เข้ารับบริการทางการแพทย์เป็นผู้ว่าจ้าง ในขณะที่แพทย์หรือโรงพยาบาลเป็นผู้รับจ้าง ซึ่ง

⁴ **ป.พ.พ. มาตรา 33** ในคดีที่มีการร้องขอให้ศาลสั่งให้บุคคลใดเป็นคนไร้ความสามารถเพราะวิกลจริต ถ้าทางพิจารณาได้ความว่าบุคคลนั้นไม่วิกลจริต แต่มีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อมีคำขอของคู่ความหรือของบุคคลตามที่ระบุไว้ในมาตรา 28 ศาลอาจสั่งให้บุคคลนั้นเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถก็ได้ หรือในคดีที่มีการร้องขอให้ศาลสั่งให้บุคคลใดเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถเพราะมีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ ถ้าทางพิจารณาได้ความว่าบุคคลนั้นวิกลจริต เมื่อมีคำขอของคู่ความหรือของบุคคลตามที่ระบุไว้ในมาตรา 28 ศาลอาจสั่งให้บุคคลนั้นเป็นคนไร้ความสามารถก็ได้

ถ้าเป็นในกรณีที่ไม่ฉุกเฉิน คู่สัญญาต่างมีสิทธิเสรีภาพในการทำสัญญา (privity of contract) ดังนั้นในกรณีไม่ฉุกเฉิน โรงพยาบาลเอกชนจึงอาจปฏิเสธการรักษาได้

ในโรงพยาบาลของรัฐ แม้เป็นกรณีไม่ฉุกเฉินที่ไม่สามารถปฏิเสธการรักษาได้ เนื่องจากบริการทางสาธารณสุขของรัฐถือเป็นบริการสาธารณะ ซึ่งไม่สามารถเลือกปฏิบัติต่อประชาชนได้ จึงไม่เป็นไปตามหลักเสรีภาพในการทำสัญญา (privacy of contract) ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ส่วนกรณีฉุกเฉิน ไม่ว่าจะเป็นโรงพยาบาลของเอกชนหรือโรงพยาบาลของรัฐ โรงพยาบาลไม่อาจปฏิเสธผู้ป่วยได้ (ฎ. 11332/2555)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 11332/2555

จำเลยเป็นผู้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการสถานพยาบาล บุตรของโจทก์ได้รับบาดเจ็บ จากอุบัติเหตุรถจักรยานยนต์ที่นั่งซ้อนท้ายชนแผงเหล็กกันทางโค้งปากทางเข้าหมู่บ้านเมืองเอก และผู้ขับขี่ถึงแก่ความตายในที่เกิดเหตุ บุตรของโจทก์มีอาการเจ็บปวด มีภาวะการบอบช้ำของ สมองและโลหิตต้ออกในสมอง จะต้องได้รับการรักษาอย่างทันท่วงที แม้ไม่ปรากฏบาดแผลร้ายแรงที่มองเห็นจากภายนอก แต่พยาบาลเวรซึ่งเป็นลูกจ้างของจำเลยกลับให้ผู้ช่วยพยาบาลตรวจค้นหลักฐานในตัว บุตรของโจทก์ว่ามีบัตรประกันสังคม บัตรประกันสุขภาพ 30 บาท หรือบัตรประกันชีวิตหรือไม่ เมื่อไม่พบหลักฐานใด จึงสอบถามเจ้าหน้าที่อาสาสมัครมูลนิธิที่เป็นผู้นำส่งว่าใครจะรับผิดชอบค่าใช้จ่าย เมื่อไม่มีคำตอบ จึงปฏิเสธที่จะรับบุตรของโจทก์ไว้รักษา โดยแนะนำให้ไปรักษายังโรงพยาบาลของรัฐ **การที่พยาบาลเวรลูกจ้างของจำเลยปฏิเสธไม่รับบุตรของโจทก์เข้ารับการรักษาดังกล่าว ถือได้ว่าเป็นผลโดยตรงที่ทำให้บุตรของโจทก์ถึงแก่ความตาย** จำเลยซึ่งเป็นนายจ้าง เป็นผู้ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการสถานพยาบาล มีหน้าที่ต้องควบคุมและดูแลให้มีการช่วยเหลือเยียวยาแก่ผู้ป่วย ซึ่งอยู่ในสภาพอันตรายและจำเป็นต้องได้รับการรักษาโดยฉุกเฉิน เพื่อให้ผู้ป่วยพ้นจากอันตรายตามมาตรฐานวิชาชีพตาม พ.ร.บ.สถานพยาบาล พ.ศ. 2541 มาตรา 36 แต่กลับไม่ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของลูกจ้างดังกล่าว จึงเป็นการละเมิดต่อโจทก์

ความสมบูรณ์ของนิติกรรมและสัญญา

โดยปกติ นิติกรรมหรือสัญญาใดโดยไม่ฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมาย นิติกรรมหรือสัญญานั้นย่อมสมบูรณ์ ก่อให้เกิดหนี้ตามกฎหมาย อย่างไรก็ตามมีบางกรณีที่นิติกรรมหรือสัญญานั้นไม่มีผลบังคับได้ ซึ่งเรียกว่า โหมฆกรรม หรือมีผลบังคับแต่อาจถูกบอกล้างได้ในภายหลัง ซึ่งเรียกว่า โหมฆยกรรม

โหมฆกรรม

นิติกรรมที่เป็นโหมฆะ หมายถึง นิติกรรมที่เสียเปล่ามาตั้งแต่ต้น ไม่มีผลบังคับได้ ตามกฎหมาย หากผู้ทำนิติกรรมต้องการให้นิติกรรมนั้นมีผลขึ้นมา ก็ต้องทำนิติกรรมขึ้นมาใหม่

สาเหตุของการที่นิติกรรมตกเป็นโหมฆะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่สำคัญได้แก่

1. นิติกรรมที่มีวัตถุประสงค์เป็นการขัดต่อกฎหมาย เช่น ขัดต่อกฎหมายอาญา (ป.พ.พ. มาตรา 150)
2. นิติกรรมที่มีวัตถุประสงค์เป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย หมายถึง นิติกรรมนั้นไม่มีบุคคลใดๆ ที่สามารถทำนิติกรรมนั้นขึ้นมาได้เลย (ป.พ.พ. มาตรา 150)
3. นิติกรรมที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน (ป.พ.พ. มาตรา 150)
4. นิติกรรมที่ไม่ได้ทำตามแบบของนิติกรรม (ป.พ.พ. มาตรา 152) ซึ่งแบบของนิติกรรมที่สำคัญได้แก่ การทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ การจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ การทำเป็นหนังสือ

5. นิติกรรมที่ทำโดยเจตนาซ่อนเร้นโดยอีกฝ่ายรู้ถึงความในใจของผู้แสดงเจตนาซ่อนเร้นนั้น (ป.พ.พ. มาตรา 154)
6. นิติกรรมที่ทำโดยการแสดงเจตนาลวง ซึ่งเป็นการทำนิติกรรมโดยแสดงเจตนาสมรู้กับคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง (ป.พ.พ. มาตรา 155)
7. นิติกรรมที่สร้างขึ้นโดยแสดงเจตนาสำคัญผิดในสาระสำคัญแห่งนิติกรรม (ป.พ.พ. มาตรา 156)

โมฆียกรรม

นิติกรรมที่เป็นโมฆียกรรมย่อมสมบูรณ์อยู่จนกว่าจะได้มีการบอกล้างโดยบุคคลที่กำหนดตัวแน่นอนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ป.พ.พ. มาตรา 175) เมื่อบอกล้างนิติกรรมที่เป็นโมฆียกรรมแล้ว นิติกรรมนั้นย่อมตกเป็นโมฆะทันที (ป.พ.พ. มาตรา 176 วรรค 1) หากไม่บอกล้างนิติกรรมจนพ้นกำหนดระยะเวลาในการบอกล้างโมฆียกรรม นิติกรรมนั้นก็สมบูรณ์ ตามกฎหมายไม่สามารถมีการบอกล้างได้อีก

สาเหตุของนิติกรรมที่เป็นโมฆียกรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่สำคัญ ได้แก่

1. นิติกรรมที่สร้างขึ้นโดยฝ่าฝืนบทบัญญัติในเรื่องความสามารถของบุคคล ดังได้กล่าวมาแล้วในเรื่องผู้เยาว์ คนวิกลจริต คนไร้ความสามารถ และคนเสมือนไร้ความสามารถ (ป.พ.พ. มาตรา 153)
2. นิติกรรมที่สร้างขึ้นโดยสำคัญผิดในคุณสมบัติของนิติกรรม (ป.พ.พ. มาตรา 157)
3. นิติกรรมที่สร้างขึ้นโดยถูกกลฉ้อฉล หมายถึงว่าถูกหลอกให้ทำนิติกรรมนั้น ไม่ว่าจะจากคู่สัญญาอีกฝ่ายหรือจากบุคคลภายนอก (ป.พ.พ. มาตรา 159)
4. นิติกรรมที่สร้างขึ้นโดยถูกข่มขู่ (ป.พ.พ. มาตรา 164)

กฎหมายว่าด้วยละเมิด

เป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 420

มาตรา 420 ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น

หลักเกณฑ์และผลของการกระทำละเมิด

1. ผู้ทำละเมิดต้องเป็น “ผู้ใด” หมายถึงผู้กระทำต้องเป็นบุคคล (ซึ่งอาจเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล)
2. ต้องมีการกระทำ โดยรู้สำนึกของการกระทำนั้น
3. เป็นการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ
4. ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมาย หมายถึงการกระทำที่ไม่มีสิทธิหรือข้อแก้ตัวตามกฎหมาย และยังรวมถึงการใช้สิทธิที่ทำให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น
5. ก่อให้เกิดความเสียหาย ไม่ว่าจะจะเป็นความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สิน
6. เมื่อมีการทำละเมิดแล้ว ผู้กระทำละเมิดต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน

ละเมิด เป็นบ่อเกิดแห่งหนี้ที่สำคัญอย่างหนึ่งนอกเหนือจากสัญญา บุคคลทั่วไปมีหน้าที่ที่จะต้องไม่กระทำละเมิดต่อบุคคลทั่วไป

ถ้าพิจารณาตาม ป.พ.พ. มาตรา 420 อาจทำให้เข้าใจได้ว่าบุคคลต้องรับผิดชอบเพื่อละเมิด จากการกระทำของตนเองเท่านั้น แต่กฎหมายยังกำหนดให้บุคคลต้องรับผิดชอบในการกระทำละเมิดของบุคคลอื่นด้วย เช่น นายจ้างต้องร่วมรับผิดชอบกับลูกจ้างในการที่ลูกจ้างได้กระทำละเมิดไปในทางการที่จ้าง (ป.พ.พ. มาตรา 425) หรือในกรณีที่เป็นความเสียหายที่เกิดจากทรัพย์สินอันตราย กฎหมายก็กำหนดให้ผู้ที่ครอบครองหรือควบคุมดูแลทรัพย์สินนั้นอยู่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นด้วย (ป.พ.พ. มาตรา 437) ถือเป็นความรับผิดชอบเด็ดขาด (strict liability) เนื่องจากทรัพย์สินอันตรายไม่ใช่บุคคล จึงไม่อาจทำละเมิดได้ตามมาตรา 420

คดีละเมิด เป็นคดีที่มีการฟ้องร้องเพื่อให้แพทย์รับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ผู้ป่วยมากที่สุด โดยทั่วไปผู้เสียหาย (โดยส่วนใหญ่เป็นผู้ป่วยหรือญาติของผู้ป่วย) ซึ่งเป็นผู้ฟ้องคดี (โจทก์) ซึ่งเป็นผู้ที่ถูกโต้แย้งสิทธิตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเป็นผู้นำคดีขึ้นสู่ศาลทำการฟ้องแพทย์ผู้ทำละเมิดเป็นจำเลยตาม ป.วิ.พ. มาตรา 55 โดยบรรยายฟ้องว่าแพทย์กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อเป็นเหตุให้โจทก์ได้รับความเสียหายต่อชีวิตหรือร่างกาย โดยประเด็นข้อพิพาทในคดีคือ แพทย์กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ โจทก์ได้รับความเสียหายหรือไม่ และความเสียหายที่โจทก์ได้รับมีเพียงใด

ป.วิ.พ. มาตรา 55 เมื่อมีข้อโต้แย้งเกิดขึ้น เกี่ยวกับสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลใดตามกฎหมายแพ่ง หรือบุคคลใดจะต้องใช้สิทธิทางศาล บุคคลนั้นชอบที่จะเสนอคดีของตนต่อศาลส่วนแพ่งที่มีเขตอำนาจได้ ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายแพ่งและประมวลกฎหมายนี้

กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ

การกระทำโดยจงใจในทางแพ่ง มีความใกล้เคียงกับการกระทำโดยเจตนาในกฎหมายอาญา แต่ไม่เหมือนกันเสียทีเดียว โดยเจตนาในทางอาญา ครอบคลุมไปถึงเรื่องเจตนาประสงค์ต่อผลและเจตนาอย่างอมเล็งเห็นผล (ป.อ. มาตรา 59) แต่คำว่า “จงใจ” ตาม ป.พ.พ. มาตรา 420 ในทางวิชาการ จะหมายถึงเจตนาประสงค์ต่อผลเท่านั้น

การกระทำโดยประมาทเลินเล่อเป็นประเด็นที่โจทก์มักยกขึ้นอ้างในคำฟ้องบ่อยที่สุด

ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ได้ให้ความหมายของการกระทำโดยประมาทเลินเล่อไว้ แต่อาจเทียบเคียงกับการกระทำโดยประมาทตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 59 วรรค 4 ดังนั้น การกระทำโดยประมาทเลินเล่อในทางแพ่ง หมายถึง กระทำโดยมิใช่โดยจงใจ แต่เป็นการกระทำโดยปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นว่านั้นได้ แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่

คำว่า “ภาวะ” หมายถึงในขณะกระทำการ เช่น ขณะกระทำการเป็นแพทย์ในการรักษาผู้ป่วย คำว่า “วิสัย” หมายถึงสภาวะภายในตัวผู้กระทำ เช่น เมื่อเป็นแพทย์ต้องมีความระมัดระวังในการรักษาพยาบาลมากกว่าบุคคลธรรมดาทั่วไป แพทย์เฉพาะทางต้องใช้ระดับความระมัดระวังในการรักษาพยาบาลมากกว่าแพทย์ทั่วไป คำว่า “พฤติการณ์” หมายถึง สภาวะภายนอกตัวผู้กระทำ เช่น การผ่าตัดฉุกเฉินในโรงพยาบาลชุมชนซึ่งมีเครื่องมือไม่พร้อม แพทย์ผู้ผ่าตัดย่อมไม่อาจใช้ความระมัดระวังเหมือนกับการผ่าตัดในโรงพยาบาลของมหาวิทยาลัยซึ่งมีเครื่องมือพร้อมได้ หรือโรงพยาบาล จังหวัดแห่งหนึ่งมีศัลยแพทย์เพียงคนเดียว และมีผู้ป่วยอุบัติเหตุร้ายแรง (mass casualty) แพทย์ผู้นั้นย่อมไม่อาจใช้ความระมัดระวังเช่นเดียวกับในโรงพยาบาลที่มีศัลยแพทย์มากกว่าได้

การที่ศาลจะวินิจฉัยว่าแพทย์กระทำโดยประมาทเลินเล่อหรือไม่นั้น ศาลจะทำการสมมุติบุคคลขึ้นมาคนหนึ่ง ซึ่งบุคคลที่ศาลสมมุติขึ้นนั้นจะมีวิสัยและพฤติการณ์เหมือนกับแพทย์ผู้นั้นทุกอย่าง แตกต่างกันเพียงความระมัดระวังเท่านั้น ซึ่งบุคคลที่ศาลสมมุติขึ้นจะมีระดับความระมัดระวังในระดับแพทย์ผู้ประกอบวิชาชีพ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6092/2552

จำเลยที่ 3 มิได้ตรวจดูอาการของโจทก์ตั้งแต่แรกเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลพนมสารคามด้วยตนเอง แต่วินิจฉัยโรคและสั่งการรักษาอาการของโจทก์ตามที่ได้รับรายงานทางโทรศัพท์จากพยาบาลแทนโดยไม่ได้ตรวจสอบประวัติการรักษาของโจทก์ด้วยตนเอง แม้จำเลยที่ 3 จะสอบถามอาการและประวัติการรักษาของโจทก์จากพยาบาลก่อนที่พยาบาลจะฉีดยาให้แก่โจทก์เพื่อทำการรักษา ก็หาใช้วิสัยของบุคคลผู้มีอาชีพเป็นแพทย์จะพึงกระทำไม่ ทั้งห้องเวรกับห้องฉุกเฉินที่โจทก์อยู่ห่างกันเพียง 20 เมตร ตามพฤติการณ์ก็ไม่ปรากฏว่ามีเหตุสุดวิสัยอันทำให้จำเลยที่ 3 ไม่สามารถมาตรวจวินิจฉัยอาการของโจทก์ได้ด้วยตนเองแต่อย่างใด **ถือว่าจำเลยที่ 3 ประมาทเลินเล่อ** เมื่อพยาบาลฉีดยาบริดาคินิลให้แก่โจทก์ตามที่จำเลยที่ 3 สั่งการ ทำให้โจทก์เกิดอาการแพ้ยา อันเป็นผลโดยตรงจากการกระทำของจำเลยที่ 3 ทำให้โจทก์ได้รับความเสียหาย เป็นการกระทำละเมิดต่อโจทก์

ความยินยอมของโจทก์ที่ให้จำเลยที่ 3 ทำการรักษา แม้เป็นการแสดงออกให้จำเลยที่ 3 กระทำต่อร่างกายของโจทก์ก็ตาม แต่หากการรักษาไม่ได้เป็นไปตามมาตรฐานแห่งวิชาชีพแพทย์

ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ร่างกายของโจทก์ซึ่งเป็นผลโดยตรงจากความประมาทเลินเล่อของจำเลยที่ 3 อันเป็นการกระทำละเมิดต่อโจทก์ จำเลยที่ 3 ก็ต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ โจทก์จึงฟ้องจำเลยที่ 1 อันเป็นหน่วยงานของรัฐให้รับผิดชอบต่อโจทก์ในผลแห่งละเมิดที่จำเลยที่ 3 ได้กระทำในการปฏิบัติหน้าที่

ค่าทนายทนายธรรมานระหว่างเจ็บป่วย ค่าสมรรถภาพในการมองเห็นและค่าสูญเสียความสวยงามของโจทก์นั้น ถือได้ว่าเป็นความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินซึ่งโจทก์มีสิทธิเรียกได้ตาม พ.พ. มาตรา 446 โดยไม่คำนึงว่าโจทก์ประกอบอาชีพหรือไม่ แพทย์ซึ่งเป็นพยานจำเลยก็เบิกความว่า อาการแพ้ยาของโจทก์อาจถึงขั้นเสียชีวิต กระจกตาดำข้างซ้ายของโจทก์เป็นแผลเปื่อยอักเสบบางลงอาจเป็นสาเหตุให้กระจกตาทะลุ ทำให้มองเห็นไม่ชัด ต้องเปลี่ยนกระจกตาดำจึงจะกลับมามองเห็นได้ ประกอบกับขณะเกิดเหตุโจทก์ตั้งครรภ์ได้ 6 เดือน ต้องใช้เวลารักษาประมาณ 3 เดือน ย่อมเป็นความทุกข์ทรมานที่โจทก์รู้สึกได้ตลอดเวลาที่อยู่ระหว่างการรักษา ที่ศาลอุทธรณ์ภาค 2 กำหนดให้โจทก์ได้รับความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินคือ ค่าทนายทนายธรรมานระหว่างเจ็บป่วย 400,000 บาท ค่าเสียหายสมรรถภาพในการมองเห็น 800,000 บาท และค่าสูญเสียความสวยงามของโจทก์ 800,000 บาท รวมเป็นค่าเสียหายทั้งสิ้น 2,000,000 บาท นั้น เหมาะสมแล้ว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9042/2560

จำเลยที่ 3 ทำหน้าที่ในการตรวจวินิจฉัยครรภ์โจทก์ที่ 1 ตรงตามเกณฑ์มาตรฐานของการตรวจคัดกรอง การตรวจอัลตราซาวด์ในหญิงตั้งครรภ์เพื่อหาความผิดปกติของทารกแบ่งได้เป็น 3 ระดับ การตรวจระดับ 1 เป็นการตรวจคัดกรองอย่างง่ายดูจำนวนทารก การมีชีวิตของทารก การประมาณอายุครรภ์ ปริมาณน้ำคร่ำ ส่วนนำของทารก ตำแหน่งทารก และความพิการบางอย่างที่สามารถเห็นได้ง่าย จำเลยที่ 3 ให้ความเห็นในการตรวจว่า ทารกมีชีวิต เพศชาย บุตรในครรภ์ 1 คน รกอยู่ด้านหลังของมดลูกปริมาณน้ำคร่ำปกติ ลักษณะลำตัว ตับ กระเพาะอาหาร ไต กระเพาะปัสสาวะ ลำคอ และกระดูกสันหลังปกติ ความยาวของกระดูกต้นขา 21 มิลลิเมตร ตรงกับอายุครรภ์ 16.3 สัปดาห์ การเต้นของหัวใจและการเคลื่อนไหวของทารกอยู่ในเกณฑ์ปกติ แสดงให้เห็นว่าในการตรวจอัลตราซาวด์สามารถเห็นอวัยวะส่วนต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกร่างกายของทารกในครรภ์ได้ หากจำเลยที่ 3 ไม่สามารถมองเห็นความผิดปกติหรือความพิการของทารกในครรภ์ก็มีหน้าที่ต้องแจ้งผลการตรวจให้โจทก์ที่ 1 ทราบว่ายังไม่สามารถตรวจพบความพิการในส่วนแขนและขาของทารกได้เพราะยังมองเห็นไม่ครบถ้วน การที่จำเลยที่ 3 แจ้งว่าทารกในครรภ์มีสภาพร่างกายสมบูรณ์หรือไม่พบความผิดปกติแต่อย่างใด ทั้งๆ ที่สภาพร่างกายทารกมีความพิการรุนแรง ย่อมทำให้โจทก์ที่ 1 เสียโอกาสในการตัดสินใจว่าจะหาทางแก้ไขเยียวยาหรือดำเนินการเกี่ยวกับโจทก์ที่ 2 และหากโจทก์ที่ 1 ทราบข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วน ย่อมมีโอกาสเตรียมใจยอมรับกับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นก่อนการคลอดโจทก์ที่ 2 มากกว่าที่จะรู้ถึงความพิการของโจทก์ที่ 2 โดยกะทันหันหันกระทบกระเทือนต่อสภาพจิตใจโจทก์ที่ 1 อย่างรุนแรง การที่จำเลยที่ 2 และที่ 3 ร่วมกันตรวจวินิจฉัยการตั้งครรภ์ของโจทก์ที่ 1 ไม่พบความพิการของโจทก์ที่ 2 และไม่ได้แจ้งโจทก์ที่ 1 ทราบข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วนด้วยภาษาที่โจทก์ที่ 1 จะเข้าใจได้ จึงเป็นการกระทำโดยประมาทเลินเล่ออันเป็นการละเมิดทำให้โจทก์ที่ 1 ได้รับความเสียหายทางด้านจิตใจอันเป็นความเสียหายแก่นามยัย ดังนั้น จำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นคู่สัญญากับโจทก์ที่ 1 และจำเลยที่ 2 แพทย์เจ้าของไข้ในฐานะตัวแทนของจำเลยที่ 1 ซึ่งมอบหมายให้จำเลยที่ 3 ร่วมในการตรวจวินิจฉัยการตั้งครรภ์ของโจทก์ที่ 1 ด้วยเครื่องอัลตราซาวด์ จึงต้องร่วมกันรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่โจทก์ที่ 1 ด้วย

แม้โจทก์ที่ 2 พิจารณารุนแรงเรื่องจากมีความผิดปกติในขณะที่โจทก์ที่ 1 ตั้งครรภ์อยู่ในความดูแลของจำเลยทั้งสาม และจำเลยที่ 3 ตรวจไม่พบ อันเป็นการกระทำละเมิดต่อโจทก์ที่ 1 ก็ตาม แต่โจทก์ทั้งสองไม่มีพยานหลักฐานมาพิสูจน์ให้เห็นว่า ความพิการของโจทก์ที่ 2 เกิดจากการกระทำของจำเลยทั้งสามนอกจากนี้ กรณีของโจทก์ที่ 2 แม้ตรวจพบความพิการก็ไม่สามารถผ่าตัด

แก้ไขในระหว่างทารกอยู่ในครรภ์ได้ต้องรอให้คลอดออกมาก่อน โจทก์ทั้งสองก็ไม่ได้นำสืบว่าหากจำเลยที่ 3 พบความพิการของโจทก์ที่ 2 แล้วจะดำเนินการอย่างไร เพื่อให้เห็นว่ากรณีที่จำเลยที่ 3 ตรวจไม่พบความพิการนั้น ทำให้โจทก์ที่ 2 ได้รับความเสียหายหรือพิการมากขึ้น แต่กลับได้ความว่าหากพบความพิการของโจทก์ที่ 2 โจทก์ที่ 1 จะปฏิบัติตามที่แพทย์แนะนำ จึงไม่อาจรับฟังได้ว่าความพิการทางร่างกายของโจทก์ที่ 2 เป็นผลโดยตรงจากการกระทำของจำเลยทั้งสาม จำเลยทั้งสามจึงไม่ต้องรับผิดชอบในค่าสินไหมทดแทนแก่โจทก์ที่ 2

ข้อยกเว้นของ “ประมาทเลินเล่อ”

ข้อยกเว้นของ “ประมาทเลินเล่อ” ที่สำคัญคือ “เหตุสุดวิสัย” ซึ่งเป็นไปตาม ป.พ.พ. มาตรา 8 ดังนั้นหากเป็นเหตุสุดวิสัย ย่อมไม่เป็นประมาทเลินเล่อ จึงไม่เป็นละเมิดด้วย

มาตรา 8 คำว่า “เหตุสุดวิสัย” หมายความว่า เหตุใด ๆ อันจะเกิดขึ้นก็ดี จะให้ผลพิบัติก็ดี เป็นเหตุที่ไม่อาจป้องกันได้แม้ทั้งบุคคลผู้ต้องประสพหรือใกล้จะต้องประสพเหตุนั้นจะได้จัดการระมัดระวังตามสมควรอันพึงคาดหมายได้จากบุคคลในฐานะและภาวะเช่นนั้น

ตัวอย่าง ในการคลอดปกติ มีโอกาสการเกิดภาวะน้ำคร่ำไหลเข้ากระแสเลือด (amniotic fluid embolism) ซึ่งน้ำคร่ำนี้จะไปอุดตันที่ปอด ทำให้เกิดภาวะหายใจล้มเหลว (acute respiratory failure) และทำให้เกิดอวัยวะล้มเหลวหลายระบบ (multiorgan failure) ตามมา ซึ่งภาวะนี้แม้จะเตรียมการเฝ้าระวังอย่างดีจากแพทย์ซึ่งอยู่ในขณะเฝ้าระวังการคลอด ก็ไม่สามารถป้องกันได้ จึงถือได้ว่าภาวะ amniotic fluid embolism เป็นเหตุสุดวิสัย จะอ้างว่าแพทย์กระทำโดยประมาทเลินเล่อไม่ได้ จึงไม่เป็นการกระทำละเมิดตาม ป.พ.พ. มาตรา 420

ภาระการพิสูจน์ในคดีละเมิดทางการแพทย์

หลักทั่วไป เมื่อโจทก์ฟ้องคดีแพ่งให้จำเลยรับผิดชอบฐานละเมิด โจทก์ต้องนำสืบให้ศาลเห็นว่าจำเลยกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ซึ่งเป็นไปตามหลักการสืบพยานหลักฐานทั่วไปว่า “ผู้ใดกล่าวอ้าง ผู้นั้นมีภาระการพิสูจน์” (ป.วิ.พ.มาตรา 84/1) ซึ่งโจทก์ต้องมีภาระการพิสูจน์มาก แต่มีบางคดีที่แพทย์อาจต้องมีภาระการพิสูจน์ หากโจทก์ตั้งคดีตามรูปเรื่องต่อไปนี้ ซึ่งทำให้ภาระการพิสูจน์ของโจทก์ลดลง ทำให้ภาระการพิสูจน์ตกอยู่แก่ฝ่ายจำเลย (แพทย์) แทน

1. โจทก์อ้างว่าแพทย์เป็นผู้ครอบครองเครื่องมือทางการแพทย์ซึ่งถือว่าเป็นทรัพย์สินอันตราย เช่น รังสีรักษา เครื่องช็อกไฟฟ้า (defibrillator) เมื่อโจทก์พิสูจน์ได้ว่าแพทย์เป็นผู้ครอบครองหรือดูแลทรัพย์สินอันตราย และความเสียหายที่โจทก์ได้รับนั้นเป็นผลมาจากทรัพย์สินอันตราย โจทก์ย่อมได้ประโยชน์จากข้อสันนิษฐาน ภาระการพิสูจน์จะตกแก่แพทย์ซึ่งเป็นจำเลยทันทีตาม (ป.พ.พ. มาตรา 437) โดยแพทย์ต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าความเสียหายไม่ได้เกิดจากทรัพย์สินอันตราย หรือพิสูจน์ว่าความเสียหายนั้นเกิดจากเหตุสุดวิสัย หรือเกิดจากผู้ต้องเสียหาย (โจทก์) นั้นเอง

มาตรา 437 บุคคลใดครอบครองหรือควบคุมดูแลยานพาหนะอย่างใด ๆ อันเดินด้วยกำลังเครื่องจักรกล บุคคลนั้นจะต้องรับผิดชอบเพื่อการเสียหายอันเกิดแต่ยานพาหนะนั้น เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าการเสียหายนั้นเกิดแต่เหตุสุดวิสัย หรือเกิดเพราะความผิดของผู้ต้องเสียหายนั้นเอง

ความข้อนี้ให้ใช้บังคับได้ตลอดถึงบุคคลผู้มีไว้ในครอบครองของตน ซึ่งทรัพย์สินอันเป็นของเกิดอันตรายได้โดยสภาพ หรือโดยความมุ่งหมายที่จะใช้ หรือโดยอาการกลไกของทรัพย์สินนั้นด้วย

2. ในคดีที่เกิดจากการกระทำโดยประมาทเลินเล่อบางประเภท ใช้หลัก “เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นย่อมบอกร่องราวในตัวของมันเอง” เป็นไปตามหลัก Res Ipsa Loquitur ซึ่งแปลว่า Things speak for themselves (หลักการนี้นำมาใช้กับ พ.ร.บ. วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภครหัส พ.ศ. 2551 ซึ่งนำมาใช้ในคดีที่มีการฟ้องร้องเรื่องละเมิดทางการแพทย์) เนื่องจากเหตุการณ์บางเรื่องสภาพปกติตามธรรมชาติของเหตุการณ์ย่อมแสดงอยู่ในตัวว่าจำเลยน่าจะประมาท ถ้าจำเลยไม่ประมาทก็อาจจะไม่เกิดเหตุการณ์นั้นขึ้น ในกรณีเช่นนี้ถือเป็นข้อสันนิษฐานที่ควรจะเป็น จึงเป็นการเปลี่ยนภาระการพิสูจน์ถึงความประมาทเลินเล่อของจำเลยให้ตกไปอยู่แก่ฝ่ายจำเลย (เป็นข้อยกเว้นของ ป.วิ.พ. มาตรา 84/15) ดังนั้นจำเลยจึงต้องพิสูจน์ว่าจำเลยไม่ได้ประมาท หรือเหตุการณ์นั้นไม่ได้เกิดจากความประมาทเลินเล่อของจำเลย หรือจำเลยได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแล้ว หากจำเลยไม่นำพยานหลักฐานมาสู้หรือนำพยานหลักฐานมาสู้ไม่ถึงเกณฑ์มาตรฐานการพิสูจน์ที่กฎหมายกำหนดไว้ จำเลยต้องเป็นฝ่ายแพคดีโดยศาลจะฟังข้อเท็จจริงว่าจำเลยกระทำละเมิด หลักข้อสันนิษฐานที่ควรจะเป็นนี้ (หลัก Res Ipsa Loquitur) ปรากฏอยู่ใน พ.ร.บ. วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภครหัส พ.ศ. 2551 มาตรา 29

พ.ร.บ. วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภครหัส พ.ศ. 2551 มาตรา 29 ประเด็นข้อพิพาทข้อใดจำเป็นต้องพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการผลิต การประกอบ การออกแบบ หรือส่วนผสมของสินค้า การให้บริการ หรือการดำเนินการใด ๆ ซึ่งศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงดังกล่าวอยู่ในความรู้เห็นโดยเฉพาะของคุณความฝ่ายที่เป็นผู้ประกอบธุรกิจ ให้ภาระการพิสูจน์ในประเด็นดังกล่าวตกอยู่แก่คุณความฝ่ายที่เป็นผู้ประกอบธุรกิจนั้น

พ.ร.บ. วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภครหัส พ.ศ. 2551 มาตรา 29 มักจะใช้ในข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรู้เห็นของจำเลยแต่เพียงฝ่ายเดียว เช่น ในกรณีของคดีแพทย์ โจทก์สามารถพิสูจน์ถึงเหตุการณ์ได้ แต่ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าเหตุการณ์นั้นเกิดจากความประมาทเลินเล่อของจำเลยอย่างไร ดังนั้นเมื่อนำหลักนี้มาใช้ย่อมเป็นประโยชน์แก่โจทก์อย่างมาก เพราะโจทก์มีหน้าที่นำสืบเพียงข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเท่านั้น ต่อจากนั้นจึงเป็นหน้าที่ของจำเลย (แพทย์) ที่ต้องมีภาระการพิสูจน์หักล้างว่าจำเลยไม่ได้ประมาท หรือจำเลยได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแล้ว (ฎ. 292/2542)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 292/2542

จำเลยที่ 2 เป็นแพทย์ผู้ได้รับใบอนุญาตให้เป็นผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาแพทย์และเป็นผู้ชำนาญพิเศษในแขนงสาขาวิชาศัลยศาสตร์ตกแต่งจากประเทศญี่ปุ่น จำเลยที่ 2 กระทำการผ่าตัดหน้าอกโจทก์ที่มีขนาดใหญ่ให้มีขนาดเล็กลงมีสภาพปกติที่โรงพยาบาลจำเลยที่ 1 หลังผ่าตัดแล้ว จำเลยที่ 2 นัดให้โจทก์ไปผ่าตัดแก้ไขที่คลินิกจำเลยที่ 2 อีก 3 ครั้ง แต่อาการไม่ดีขึ้น โจทก์จึงให้แพทย์อื่นทำการรักษาต่อ โดยเดิมจำเลยที่ 2 ทำการผ่าตัดหน้าอกในวันที่ 12 เมษายน 2537 รักษาตัวที่โรงพยาบาล 1 วัน วันที่ 13 เมษายน 2537 จำเลยที่ 2 อนุญาตให้โจทก์กลับบ้าน วันที่ 15 เมษายน 2537 จำเลยที่ 2 เปิดแผลพบมีน้ำเหลืองไหลบริเวณปากแผลทรวงอกไม่มีร่องอก มีก้อนเนื้ออยู่บริเวณรักแร้ด้านขวา เต้านมด้านซ้ายมีขนาดใหญ่กว่าด้านขวา และส่วนที่เป็นหัวนมจะมีบาดแผลที่คล้ายเกิดจากการถูกไฟไหม้ จำเลยที่ 2 รับว่าเกิดจากการผิดพลาดในการผ่าตัดแล้ว

5 ป.วิ.พ. มาตรา 84/1 คุณความฝ่ายใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริงเพื่อสนับสนุนคำคุณความของตน ให้คุณความฝ่ายนั้นมีภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงนั้น แต่ถ้ามีข้อสันนิษฐานไว้ในกฎหมายหรือมีข้อสันนิษฐานที่ควรจะเป็นซึ่งปรากฏจากสภาพปกติธรรมชาติของเหตุการณ์เป็นคุณแก่คุณความฝ่ายใด คุณความฝ่ายนั้นต้องพิสูจน์เพียงว่าตนได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งการที่ตนจะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานนั้นครบถ้วนแล้ว

แจ้งว่าจะดำเนินการแก้ไขให้ จำเลยที่ 2 นัดให้โจทก์ไปทำแผลดูต่อน้ำเหลืองออกจากบริเวณทรวงอก และได้มีการผ่าตัดแก้ไขทรวงอกอีก 3 ครั้งแต่โจทก์เห็นว่าทรวงอกไม่มีสภาพดีขึ้น ประกอบกับระยะเวลาล่วงเลยมานานจึงเปลี่ยนแพทย์ใหม่ และแพทย์ที่ทำการรักษาต่อจากจำเลยที่ 2 ได้ทำการผ่าตัดเพื่อแก้ไขทรวงอก 3 ครั้ง จนมีสภาพทรวงอกดีขึ้นกว่าเดิม แม้พยานโจทก์ทั้งสองไม่สามารถนำสืบให้เห็นว่าจำเลยที่ 2 ประมาทเลินเล่อในการผ่าตัดและรักษาพยาบาลโจทก์อย่างไร แต่การที่แพทย์ต้องทำการผ่าตัดแก้ไขอีก 3 ครั้ง แสดงว่าจำเลยที่ 2 ผ่าตัดมาไม่มีข้อบกพร่อง แก้ไขยิ่งกว่านั้นการที่โจทก์ให้จำเลยที่ 2 ซึ่งเป็นแพทย์เชี่ยวชาญด้านศัลยกรรมด้านเลเซอร์ผ่าตัด แสดงว่าจำเลยที่ 2 มีหน้าที่ต้องใช้ความระมัดระวังตามวิสัยและพฤติการณ์เป็นพิเศษ การที่จำเลยที่ 2 ผ่าตัดโจทก์เป็นเหตุให้ต้องผ่าตัดโจทก์เพื่อแก้ไขถึง 3 ครั้ง ย่อมแสดงว่าจำเลยที่ 2 ไม่ใช้ความระมัดระวังในการผ่าตัดและไม่แจ้งให้ผู้ป่วยทราบถึงขั้นตอนการรักษาระยะเวลา และกรรมวิธีในการดำเนินการรักษา จนเป็นเหตุให้โจทก์ได้รับความเสียหาย นับว่าเป็นความประมาทเลินเล่อของจำเลยที่ 2 ถือได้ว่าจำเลยที่ 2 ทำละเมิดต่อโจทก์

การหมิ่นประมาททางแพ่ง

เป็นไปตาม ป.พ.พ. มาตรา 423

มาตรา 423 ผู้ใดกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริง เป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียงหรือเกียรติคุณของบุคคลอื่นก็ดี หรือเป็นที่เสียหายแก่ทางทำมาหาได้หรือทางเจริญของเขาโดยประการอื่นก็ดี ท่านว่าผู้นั้นจะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่เขาเพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันเกิดแต่การนั้น แม้ทั้งเมื่อตนมิได้รู้ว่าเป็นความจริง แต่หากควรจะได้รู้ได้
ผู้ใดส่งข่าวสารอันตนมิได้รู้ว่าเป็นความจริง หากว่าตนเองหรือผู้รับข่าวสารนั้นมิได้เสียโดยชอบในการนั้นด้วยแล้ว ท่านว่าเพียงที่ส่งข่าวสารเช่นนั้นหาทำให้ผู้นั้นต้องรับผิดใช้ค่าสินไหมทดแทนไม่

ป.พ.พ. มาตรา 423 เป็นการหมิ่นประมาททางแพ่ง ซึ่งเป็นละเมิดรูปแบบหนึ่ง แต่เนื่องจากมีองค์ประกอบเฉพาะ จึงเอามาบัญญัติแยกไว้ต่างหาก ความสำคัญอยู่ที่ ป.พ.พ. มาตรา 423 วรรค 1

ข้อความ “ผู้ใดกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริง” หมายความว่า การหมิ่นประมาทในทางแพ่งนั้น จะต้องเป็นเรื่องที่เป็นความเท็จ (จากข้อความ “ฝ่าฝืนต่อความจริง”) ดังนั้นหากเป็นการหมิ่นประมาทในเรื่องที่เป็นความจริง ย่อมไม่เป็นหมิ่นประมาทในทางแพ่งตาม ป.พ.พ. มาตรา 423 ⁶ แต่ในทางคดีอาญา ไม่ว่าจะเป็นการหมิ่นประมาทในเรื่องที่เป็นความจริงหรือเรื่องที่ไม่เป็นความจริง ก็เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทตาม ป.อ. มาตรา 326 เนื่องจากใน ป.อ. มาตรา 326 ไม่ได้บัญญัติว่าการหมิ่นประมาทต้องเป็นความจริงหรือเป็นความเท็จ⁶

การหมิ่นประมาทในทางแพ่งตาม ป.พ.พ. มาตรา 423 ทำให้เกิดความเสียหายต่อ**ชื่อเสียงหรือเกียรติคุณของบุคคลอื่น** หรือเป็นที่เสียหายแก่**ทางทำมาหาได้หรือทางเจริญของเขา** (ผู้อื่น) โดยประการอื่น ⁶ ความผิดฐานหมิ่นประมาทในคดีอาญา เป็นการใส่ความต่อผู้อื่น โดยน่าจะทำให้ผู้อื่นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง

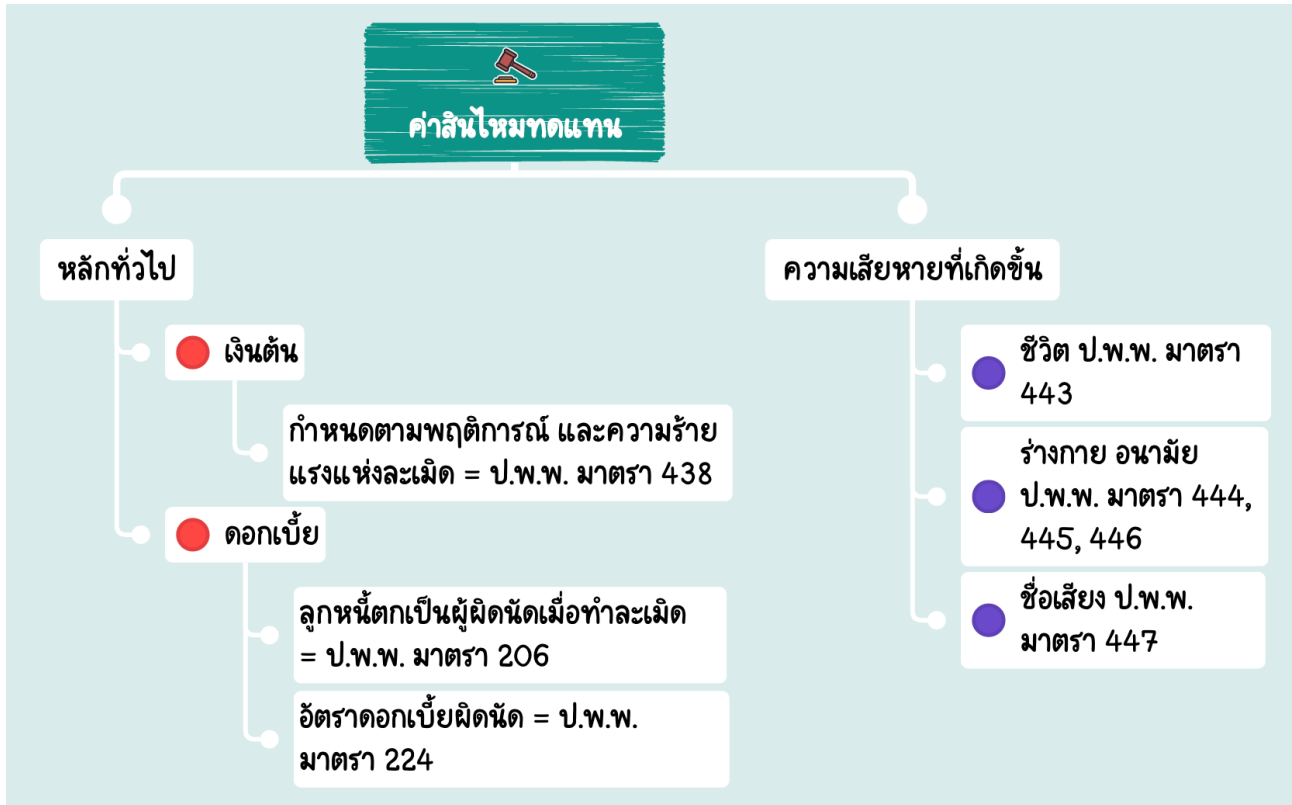
ในฐานะที่เป็นแพทย์หรือนักศึกษาแพทย์ ต้องระวังอย่างมากในเรื่องการแสดงความคิดเห็นต่างๆ โดยเฉพาะการแสดงความคิดเห็นในที่สาธารณะที่เกี่ยวข้องกับการรักษาผู้ป่วย หรือการแสดง

⁶ **ป.อ. มาตรา 326** ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้นั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความเห็นในเรื่องอื่นๆ ในสังคม เพราะอาจเป็นการหมิ่นประมาทในทางแฝงได้ โดยเฉพาะหากการแสดงความเห็นนั้นทำให้ผู้อื่นเสียชื่อเสียง

เมื่อเป็นการหมิ่นประมาทในทางแฝงตาม ป.พ.พ. มาตรา 423 แล้ว ผู้หมิ่นประมาทต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนตาม ป.พ.พ. มาตรา 447

ค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิด

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 420 เมื่อมีการกระทำละเมิดเกิดขึ้นแล้ว ผู้ทำละเมิดต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดนั้น โดยผู้ทำละเมิดมีหน้าที่ต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนทันที ไม่สามารถอ้างระยะเวลาในการชำระค่าสินไหมทดแทนเพื่อเป็นประโยชน์แก่ตนได้ **เนื่องจากผู้ทำละเมิดยอมตกเป็นผู้ผิดนัดนับแต่เวลาทำละเมิด (ป.พ.พ.มาตรา 206) และยังคงรับผิดในดอกเบี้ยร้อยละ 7.5 ต่อปีของค่าสินไหมทดแทนนั้นด้วย (ป.พ.พ.มาตรา 224 วรรค 1)** เนื่องจากเงินมีมูลค่าในทางเศรษฐศาสตร์ ค่าของเงินย่อมลดลงเมื่อเวลาผ่านไป กฎหมายจึงเปิดโอกาสให้เจ้าหนี้คิดดอกเบี้ยได้

มาตรา 206 ในกรณีหนึ่งอันเกิดแต่มูลละเมิด ลูกหนี้ได้ชื่อว่าผิดนัดมาแต่เวลาที่ทำละเมิด

มาตรา 224 หนี้เงินนั้น ท่านให้คิดดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิดนัดร้อยละเจ็ดกึ่งต่อปี ถ้าเจ้าหนี้อาจจะเรียกดอกเบี้ยได้สูงกว่านั้นโดยอาศัยเหตุอย่างอื่นอันชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้คงส่งดอกเบี้ยต่อไปตามนั้น

ภาระการพิสูจน์ในเรื่องว่าโจทก์เสียหายหรือไม่ โจทก์มีภาระการพิสูจน์ ส่วนภาระการพิสูจน์เรื่องโจทก์เสียหายเพียงใด แม้จำเลย (แพทย์) แม้จำเลยจะไม่ได้ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ไว้ โจทก์มีหน้าที่ต้องนำสืบให้ศาลเห็นถึงจำนวนค่าเสียหายที่โจทก์ได้รับ หากโจทก์ไม่พิสูจน์ให้ศาลเห็น ศาลมีอำนาจกำหนดค่าสินไหมทดแทนได้ตามจำนวนที่ศาลเห็นควรตามพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด (ป.พ.พ. มาตรา 438)

มาตรา 438 ค่าสินไหมทดแทนจะพึงใช้โดยสถานใดเพียงใดนั้น ให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด
อนึ่ง ค่าสินไหมทดแทนนั้น ได้แก่การคืนทรัพย์สินอันผู้เสียหายต้องเสียไปเพราะละเมิด หรือใช้ราคาทรัพย์สินนั้น รวมทั้งค่าเสียหายอันจะพึงบังคับให้ใช้เพื่อความเสียหายอย่างใดๆ อันได้ก่อขึ้นนั้นด้วย

ถ้อยคำ “**พฤติการณ์แห่งละเมิด**” หมายถึง ลักษณะของการกระทำละเมิดนั้นว่าเป็นการจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ส่วนถ้อยคำที่ว่า “**ความร้ายแรงแห่งละเมิด**” หมายถึง ผลแห่งการกระทำละเมิดนั้นมีความรุนแรงมากน้อยเพียงใด เช่น เป็นความเสียหายถึงแก่ชีวิต หรือเป็นความเสียหายต่อร่างกาย

อย่างไรก็ตามผู้ทำละเมิดอาจไม่ต้องรับผิดชอบในค่าสินไหมทดแทนหากผู้เสียหายหรือโจทก์นั้นมีส่วนในการทำละเมิดอยู่ด้วย เช่น เป็นความจงใจของโจทก์หรือเป็นการที่โจทก์ประมาทเลินเล่อรวมอยู่ด้วย ศาลสามารถกำหนดให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนลดลงเท่าที่เห็นว่าโจทก์มีส่วนก่อให้เกิดความเสียหายมากน้อยเพียงใด (ป.พ.พ. มาตรา 442, 223)

ผู้ที่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิด อาจแบ่งได้ดังนี้

1. **กรณีผู้ทำละเมิดมีเพียงคนเดียว** เฉพาะผู้ทำละเมิดเท่านั้นที่ต้องชดใช้ค่าสินไหมแก่โจทก์
2. **กรณีมีผู้ทำละเมิดหลายคน** เช่น มีแพทย์หลายคนมีส่วนในการกระทำละเมิด กฎหมายถือว่าบุคคลทั้งหมดต้องร่วมกันรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายจนกว่าผู้เสียหายจะได้รับชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเต็มจำนวน (ป.พ.พ. มาตรา 432) ซึ่งเป็นไปตามหลักเรื่องลูกหนี้ร่วมโดยโจทก์อาจเลือกฟ้องแพทย์คนใดก็ได้โดยให้รับผิดชอบในค่าเสียหายในสัดส่วนเท่าใดก็ได้ (ป.พ.พ. มาตรา 291) แพทย์ที่ถูกฟ้อง (ลูกหนี้) ไม่อาจใช้สิทธิบ้ายเบี่ยงได้ ไม่ถือว่าโจทก์ใช้สิทธิโดยไม่สุจริต ส่วนเมื่อโจทก์ได้รับค่าสินไหมทดแทนคุ้มกับความเสียหายแล้ว แพทย์ (ลูกหนี้) แต่ละคนจะรับผิดชอบในค่าเสียหายเท่าใดนั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่งต่างหาก

มาตรา 432 ถ้าบุคคลหลายคนก่อให้เกิดเสียหายแก่บุคคลอื่นโดยร่วมกันทำละเมิด ท่านว่าบุคคลเหล่านั้นจะต้องร่วมกันรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายนั้น ความข้อนี้ท่านให้ใช้ตลอดถึงกรณีที่ไม่สามารถสืบรู้ตัวได้แน่ในจำพวกที่ทำละเมิดร่วมกันนั้น คนไหนเป็นผู้ก่อให้เกิดเสียหายนั้นด้วย

อนึ่ง บุคคลผู้ยุยงส่งเสริมหรือช่วยเหลือในการทำละเมิด ท่านก็ให้ถือว่าเป็นผู้กระทำละเมิดร่วมกันด้วย

ในระหว่างบุคคลทั้งหลายซึ่งต้องรับผิดชอบร่วมกันใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้น ท่านว่าต่างต้องรับผิดชอบเป็นส่วนเท่า ๆ กัน เว้นแต่โดยพฤติการณ์ ศาลจะวินิจฉัยเป็นประการอื่น

มาตรา 291 ถ้าบุคคลหลายคนจะต้องทำการชำระหนี้โดยทำนองซึ่งแต่ละคนจำต้องชำระหนี้สิ้นเชิงไซ้ร้ แม้ถึงว่าเจ้าหนี้ชอบที่จะได้รับชำระหนี้สิ้นเชิงได้แต่เพียงครั้งเดียว (กล่าวคือลูกหนี้ร่วมกัน) ก็ดี เจ้าหนี้จะเรียกชำระหนี้จากลูกหนี้แต่คนใดคนหนึ่งสิ้นเชิงหรือแต่โดยส่วนก็ได้ตามแต่จะเลือก แต่ลูกหนี้ทั้งปวงก็ยังคงต้องผูกพันอยู่ทั่วทุกคนจนกว่าหนี้นั้นจะได้ชำระเสร็จสิ้นเชิง

3. **ในกรณีที่มีผู้ต้องรับผิดชอบในการกระทำละเมิดของบุคคลอื่น** เช่น นายจ้างต้องร่วมรับผิดชอบกับลูกจ้างในการที่ลูกจ้างได้กระทำละเมิดไปในการทางที่จ้าง ในกรณีของโรงพยาบาลเอกชน เมื่อลูกจ้าง (แพทย์) ได้กระทำละเมิดในขณะที่ทำการรักษาพยาบาล นายจ้าง (โรงพยาบาล, ผู้อำนวยการโรงพยาบาล) อาจชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่โจทก์ไปก่อน แล้วนายจ้างจึงมาไล่เบี้ยเอาจากลูกจ้างได้ในภายหลัง (ป.พ.พ.มาตรา 425, 426) โดยนายจ้างสามารถไล่เบี้ยได้เต็มจำนวน
- กรณีที่โรงพยาบาลเอกชนบางแห่งไม่ได้ทำสัญญาระหว่างโรงพยาบาลและแพทย์ตามสัญญาจ้างแรงงาน ซึ่งทำให้ผู้เสียหายไม่อาจฟ้องให้แพทย์และโรงพยาบาลร่วมรับผิดชอบได้ แต่อย่างไรก็ตามการที่แพทย์ทำงานให้โรงพยาบาลแห่งนั้น ถือได้ว่าแพทย์เป็น “ตัวแทน” ในขณะที่โรงพยาบาลเป็น “ตัวการ” ซึ่งมีการกระทำต่อผู้ป่วยซึ่งเป็น “บุคคลภายนอก” ตามความสัมพันธ์เรื่องตัวแทน ซึ่งเมื่อตัวแทน (แพทย์) ได้กระทำการไปภายในขอบอำนาจแห่งตัวแทน ตัวการ (โรงพยาบาล, ผู้อำนวยการโรงพยาบาล) ก็ต้องมีความรับผิดชอบในผลแห่งการละเมิดที่ตัวแทนได้กระทำลงไปนั้นด้วย (ป.พ.พ.มาตรา 427) ซึ่งการพิสูจน์ว่าการเป็นตัวแทนพิสูจน์ได้ง่ายกว่าการเป็นลูกจ้างนายจ้าง

มาตรา 425 นายจ้างต้องร่วมรับผิดชอบกับลูกจ้างในผลแห่งละเมิด ซึ่งลูกจ้างได้กระทำไปในการทางที่จ้างนั้น

มาตรา 426 นายจ้างซึ่งได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่บุคคลภายนอกเพื่อละเมิดอันลูกจ้างได้ทำนั้น ชอบที่จะได้ชดใช้จากลูกจ้างนั้น

มาตรา 427 บทบัญญัติในมาตราทั้งสองก่อนนั้น ท่านให้ใช้บังคับแก่ตัวการและตัวแทนด้วย โดยอนุโลม

ค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดกรณีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์ (ป.พ.พ. มาตรา 443, 444, 445, 446, 447)

1. กรณีที่ทำให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิต ผู้เสียหายสามารถเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ดังนี้

- ค่าปลงศพ
- ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการจัดการศพ
- ค่ารักษาพยาบาลก่อนตาย
- ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ก่อนตาย
- ค่าขาดรู้อุปการะ เฉพาะคู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย บุตรที่ชอบด้วยกฎหมาย และบิดามารดาที่ชอบด้วยกฎหมายเท่านั้นที่สามารถเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูได้
- ค่าขาดแรงงานของบุคคลภายนอก

กรณีที่ผู้เสียหายถึงตาย ทายาทไม่สามารถเรียกค่าเสียหายที่ไม่เป็นตัวเงินได้ เช่น ค่าเศร้าโศกเสียใจ ค่าทนทุกข์ทรมาน

2. กรณีทำให้เกิดความเสียหายแก่ร่างกาย อนามัย ผู้เสียหายสามารถเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ดังนี้

- ค่าใช้จ่ายอันตนได้เสียไป เช่น ค่ายา ค่าหมอ ค่ารักษาพยาบาล
- ค่าเสียหายความสามารถในการประกอบกิจการงานในปัจจุบัน
- ค่าเสียหายความสามารถในการประกอบกิจการงานในอนาคต
- ค่าขาดแรงงานของบุคคลภายนอก ค่าเสียหายอย่างอื่นที่ไม่ใช่ตัวเงิน เช่น ค่าทนทุกข์ทรมาน หน้าเสียโฉม ความเศร้าโศกเสียใจ สูญเสียความเป็นสาว เสื่อมสมรรถภาพทางเพศ

ให้สังเกตว่าค่าเสียหายอย่างอื่นที่ไม่ใช่ตัวเงินนั้น เรียกได้เฉพาะความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อร่างกาย อนามัย และชื่อเสียงเท่านั้น (ป.พ.พ.มาตรา 446) แต่ไม่สามารถเรียกในกรณีที่ผู้เสียหายถึงแก่ความตายได้

มาตรา 443 ในกรณีที่ผู้เสียหายถึงตายนั้น ค่าสินไหมทดแทนได้แก่ค่าปลงศพรวมทั้งค่าใช้จ่ายอันจำเป็นอย่างอื่น ๆ อีกด้วย

ถ้ามิได้ตายในทันที ค่าสินไหมทดแทนได้แก่ค่ารักษาพยาบาลรวมทั้งค่าเสียหายที่ต้องขาดประโยชน์ทำมาหาได้เพราะไม่สามารถประกอบกิจการงานนั้นด้วย

ถ้าเหตุที่ตายลงนั้นทำให้บุคคลหนึ่งคนใดต้องขาดรู้อุปการะตามกฎหมายไปด้วยไซ้ ท่านว่าบุคคลคนนั้นชอบที่จะได้รับค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น

มาตรา 444 ในกรณีที่ผู้เสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัยนั้น ผู้ต้องเสียหายชอบที่จะได้ชดใช้ค่าใช้จ่ายอันตนต้องเสียไป และค่าเสียหายเพื่อการที่เสียความสามารถประกอบกิจการงานสิ้นเชิงหรือแต่บางส่วน ทั้งในเวลาปัจจุบันนั้นและในอนาคตด้วย

ถ้าในเวลาพิพาทคดี เป็นพันวิสัยจะหยั่งรู้ได้แน่ว่าความเสียหายนั้นได้มีแท้จริงเพียงใด ศาลจะกล่าวในคำพิพากษาว่ายังสงวนไว้ซึ่งสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษานั้นอีกภายในระยะเวลาไม่เกินสองปีก็ได้

มาตรา 445 ในกรณีทำให้เขาถึงตาย หรือให้เสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัยก็ดี ในกรณีทำให้เขาเสียเสรีภาพก็ดี ถ้าผู้ต้องเสียหายมีความผูกพันตามกฎหมายจะต้องทำการงานให้เป็นคุณแก่บุคคลภายนอกในครัวเรือน หรืออุตสาหกรรมของบุคคลภายนอกนั้นไซ้ ท่านว่าบุคคลผู้จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้นจะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่บุคคลภายนอกเพื่อที่เขาต้องขาดแรงงานอันนั้นไปด้วย

มาตรา 446 ในกรณีทำให้เขาเสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัยก็ดี ในกรณีทำให้เขาเสียเสรีภาพก็ดี ผู้ต้องเสียหายจะเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินด้วยอีกก็ได้ สิทธิเรียกร้องอันนี้ไม่โอนกันได้ และไม่ตกสืบไปถึงทายาท เว้นแต่สิทธินั้นจะได้รับสภาพกันไว้โดยสัญญาหรือได้เริ่มฟ้องคดีตามสิทธินั้นแล้ว

อนึ่ง หญิงที่ต้องเสียหายเพราะผู้ใดทำผิดอาญาเป็นทุรศีลธรรมแก่ตนก็ย่อมมีสิทธิเรียกร้องทำนองเดียวกันนี้

3. กรณีที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อชื่อเสียง เป็นไปตาม ป.พ.พ. มาตรา 447

มาตรา 447 บุคคลใดทำให้เขาต้องเสียหายแก่ชื่อเสียง เมื่อผู้ต้องเสียหายร้องขอ ศาลจะสั่งให้บุคคลนั้นจัดการตามควรเพื่อทำให้ชื่อเสียงของผู้นั้นกลับคืนดีแทนให้ใช้ค่าเสียหาย หรือทั้งให้ใช้ค่าเสียหายด้วยก็ได้

ดอกเบี้ยยของค่าสินไหมทดแทน

เมื่อมีการทำละเมิดเกิดขึ้น จะถือว่าเกิดการ “ผิดนัด” ขึ้น ตาม ป.พ.พ. มาตรา 206

มาตรา 206 ในกรณีหนึ่งอันเกิดแต่มูลละเมิด ลูกหนี้ได้ชื่อว่าผิดนัดมาแต่เวลาที่ทำละเมิด

ผลของการผิดนัดคือ หากเป็นหนี้เงิน เมื่อมีการชำระหนี้ จะต้องเสีย “ดอกเบี้ย” ตามกฎหมายเดิม กำหนดให้เสียดอกเบี้ยร้อยละ 7.5 ต่อปี

ขณะนี้กฎหมายได้แก้ไขใหม่ โดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. 2564 ประกาศในราชกิจจานุเบกษาวันที่ 10 เมษายน พ.ศ. 2564 โดยสาระสำคัญของ การแก้ไขเพิ่มเติม มีดังนี้

มาตรา 7 ถ้าต้องเสียดอกเบี้ยแก่กันและมีได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้โดยนิติกรรมหรือโดย บทบัญญัติกฎหมายอันชัดแจ้ง ให้ใช้อัตราร้อยละสามต่อปี

อัตราตามวรรคหนึ่งอาจปรับให้ลดลงหรือเพิ่มขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพทางเศรษฐกิจของประเทศได้โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา โดยปกติให้กระทรวงการคลังพิจารณาทบวททุกสามปีให้ใกล้เคียงกับอัตราเฉลี่ยระหว่างดอกเบี้ยเงินฝากกับอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของธนาคารพาณิชย์

หมายความว่า กรณีตามสัญญา ในหนี้เงินที่ต้องเสียดอกเบี้ยแก่กัน ถ้าไม่ได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้ในนิติกรรม (ในที่นี้หมายถึงสัญญา) หรือไม่มีบัญญัติไว้ในกฎหมายอย่างชัดเจน ให้ใช้เสียดอกเบี้ยร้อยละ 3 ต่อปี

มาตรา 224 หนี้เงินนั้น ให้คิดดอกเบี้ยระหว่างผิดนัดในอัตราที่กำหนดตามมาตรา 7 บวกอัตราเพิ่มร้อยละสองต่อปี ถ้าเจ้าหนี้อาจจะเรียกดอกเบี้ยได้สูงกว่านั้นโดยอาศัยเหตุอย่างอื่นอันชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้คงส่งดอกเบี้ยต่อไปตามนั้น
ห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยซ้อนดอกเบี้ยในระหว่างที่ผิดนัด
การพิสูจน์ค่าเสียหายอย่างอื่นนอกจากนั้น ให้พิสูจน์ได้

สาระสำคัญอยู่ที่ ป.พ.พ. มาตรา 224 วรรค 1 ตอนต้น หนี้เงินนั้น ให้คิดดอกเบี้ยระหว่างผิดนัดในอัตราที่กำหนดตามมาตรา 7 บวกอัตราเพิ่มร้อยละสองต่อปี ดังนั้นดอกเบี้ยผิดนัดคำนวณได้จาก

ดอกเบี้ยผิดนัด = ดอกเบี้ยตามมาตรา 7 + ดอกเบี้ยร้อยละ 2 ต่อปี ตามมาตรา 224

เมื่อดอกเบี้ยตาม ป.พ.พ. มาตรา 7 คือ ร้อยละ 3 ต่อปี **ดังนั้นดอกเบี้ยผิดนัดในหนี้ละเมิดจึงเท่ากับ ร้อยละ 3 ต่อปี + ร้อยละ 2 ต่อปี = ร้อยละ 5 ต่อปี** (กฎหมายเดิมเสียดอกเบี้ยผิดนัดร้อยละ 7.5 ต่อปี)

บทบัญญัติตาม ป.พ.พ. มาตรา 224 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดนี้ ให้ใช้แก่การคิดดอกเบี้ยผิดนัดที่ถึงกำหนดชำระตั้งแต่วันที่พระราชกำหนดนี้ใช้บังคับ แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงการคิดดอกเบี้ยผิดนัดในช่วงระยะเวลาก่อนที่พระราชกำหนดนี้ใช้บังคับ (พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. 2564 มาตรา 7)

พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. 2564 ประกาศในราชกิจจานุเบกษาวันที่ 10 เมษายน พ.ศ. 2564 มีผลบังคับใช้นับจากวันที่ถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา **จึงมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 11 เมษายน พ.ศ. 2564** (พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. 2564 มาตรา 2) ผลที่ตามมาคือ

1. หนี้ละเมิดซึ่งถึงกำหนดชำระตั้งแต่วันที่ 11 เมษายน พ.ศ. 2564 ให้คิดดอกเบี้ยผิดนัดได้ร้อยละ 5 ต่อปี
2. หนี้ละเมิดซึ่งถึงกำหนดชำระก่อนวันที่ 11 เมษายน พ.ศ. 2564 ให้คิดดอกเบี้ยผิดนัดได้ตามกฎหมายเดิม คือ ร้อยละ 7.5 ต่อปี

อายุความในการฟ้องคดีละเมิดในคดีทั่วไป

ผู้เสียหายสามารถฟ้องคดีได้ภายในอายุความต่อไปนี้ (ป.พ.พ. มาตรา 448 วรรค 1)

1. ภายใน 1 ปี นับแต่วันที่รู้เหตุแห่งการละเมิดและรู้ตัวผู้กระทำละเมิด
2. ภายใน 10 ปี นับแต่วันที่มีการกระทำละเมิดเกิดขึ้น

มาตรา 448 สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดแต่มูลละเมิดนั้น ท่านว่าขาดอายุความเมื่อพ้นปีหนึ่งนับแต่วันที่ผู้ต้องเสียหายรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้ที่จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันทำละเมิด

โดยต้องพิจารณาอายุความทั้งสองข้อประกอบกัน เช่น หากรู้เหตุแห่งการละเมิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด ณ เวลา 9 ปี 6 เดือนภายหลังที่เหตุละเมิดเกิดขึ้น ผู้เสียหายต้องฟ้องคดีภายใน 6 เดือน มิฉะนั้นจะพ้นอายุความ 10 ปีตามข้อสอง ผู้เสียหายจะใช้อายุความฟ้องร้องภายใน 1 ปีนับแต่วันรู้เหตุแห่งการละเมิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิดไม่ได้

เนื่องจากคดีละเมิดทางการแพทย์ เป็นคดีผู้บริโภค ดังนั้นอายุความในการฟ้องคดีจึงเป็นไปตาม พ.ร.บ.วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 13 โดยผู้เสียหายสามารถฟ้องคดีได้ภายในกำหนดอายุความต่อไปนี้

1. ภายใน 3 ปี นับแต่วันที่รู้เหตุแห่งการละเมิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด ซึ่งกรณีนี้จะเห็นได้ว่าการกำหนดอายุความยาวกว่าอายุความฟ้องคดีละเมิดทั่วไปตาม ป.พ.พ. มาตรา 448
2. ภายใน 10 ปี นับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย

พ.ร.บ. วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 13 ในกรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัย โดยผลของสารที่สะสมอยู่ในร่างกายของผู้บริโภคหรือเป็นกรณีที่ต้องใช้เวลาในการแสดงอาการ ผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคต้องใช้สิทธิเรียกร้องภายในสามปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบธุรกิจที่ต้องรับผิดชอบ แต่ไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย

ตัวอย่างที่ 1 นายแพทย์ A ทำการรักษานาย ก. จนนาย ก. ถึงแก่ความตายโดยประมาทเลินเล่อ ในวันที่ 1 มกราคม 2560 บุตรของนาย ก. รู้ว่านายแพทย์ A เป็นผู้รักษานาย ก. (รู้ถึงตัวผู้ประกอบธุรกิจ) และทราบว่า นาย ก. ถึงแก่ความตาย (รู้ถึงความเสียหาย) ในวันที่ 1 มกราคม 2560 ■■■ บุตรของนาย ก. ต้องฟ้องนายแพทย์ A ภายใน 3 ปี คือ ภายในวันที่ 1 มกราคม 2563

ตัวอย่างที่ 2 นายแพทย์ A ทำการรักษานาย ก. จนนาย ก. ถึงแก่ความตายโดยประมาทเลินเล่อ ในวันที่ 1 มกราคม 2560 บุตรของนาย ก. รู้ว่านาย ก. ถึงแก่ความตายในวันที่ 1 มกราคม 2560 แต่รู้ว่านายแพทย์ A เป็นผู้รักษานาย ก. วันที่ 1 มกราคม 2562 ■■■ หมายความว่าบุตรของนาย ก. รู้ถึงความตายของนาย ก. (รู้ถึงความเสียหาย) และรู้ว่านายแพทย์ A เป็นผู้รักษานาย ก. (รู้ถึงตัวผู้ประกอบธุรกิจ) ในวันที่ 1 มกราคม 2562 ■■■ บุตรของนาย ก. ต้องฟ้องนายแพทย์ A ภายในเวลา 3 ปีคือ 1 มกราคม 2565 (ซึ่งไม่เกิน 10 ปี นับแต่บุตรของนาย ก. รู้ถึงความเสียหาย)

ตัวอย่างที่ 3 นายแพทย์ A ทำการรักษานาย ก. จนนาย ก. ถึงแก่ความตายโดยประมาทเลินเล่อ ในวันที่ 1 มกราคม 2560 บุตรของนาย ก. รู้ว่านาย ก. ถึงแก่ความตายในวันที่ 1 มกราคม 2560 แต่รู้ว่านายแพทย์ A เป็นผู้รักษานาย ก. วันที่ 1 มกราคม 2569 ■■■ หมายความว่าบุตรของนาย ก. รู้ถึงความตายของนาย ก. (รู้ถึงความเสียหาย) และรู้ว่านายแพทย์ A เป็นผู้รักษานาย ก. (รู้ถึงตัวผู้ประกอบธุรกิจ) ในวันที่ 1 มกราคม 2569 ■■■ แต่บุตรของนาย ก. ไม่สามารถฟ้องนายแพทย์ A ภายในวันที่ 1 มกราคม 2572 ได้ เพราะเกิน 10 ปีนับแต่บุตรของนาย ก. รู้ถึงความเสียหาย (วันที่ 1 มกราคม 2560) ■■■ กรณีนี้บุตรของนาย ก. ต้องฟ้องนายแพทย์ A ภายในวันที่ 1 มกราคม 2570 ซึ่งเป็นระยะเวลาภายใน 10 ปี นับแต่วันที่บุตรของนาย ก. รู้ถึงความเสียหาย (วันที่ 1 มกราคม 2560)

อายุความตาม พ.ร.บ. วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค อาจมีกรณีอายุความสะดุดหยุดอยู่ เมื่อมีการเจรจาระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจ (แพทย์) และผู้ที่ได้รับความเสียหาย (ผู้ป่วยหรือทายาท) ตาม พ.ร.บ. วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค มาตรา 14

มาตรา 14 ถ้ามีการเจรจาเกี่ยวกับค่าเสียหายที่พึงจ่ายระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจและผู้บริโภค หรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภค ให้อายุความสะดุดหยุดอยู่ไม่นับในระหว่างนั้นจนกว่าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้บอกเลิกการเจรจา

ตัวอย่าง นายแพทย์ A ทำการรักษา นาย ก. จน นาย ก. ถึงแก่ความตายโดยประมาท เลินเล่อ ในวันที่ 1 มกราคม 2560 บุตรของ นาย ก. รู้ว่า นายแพทย์ A เป็นผู้รักษานาย ก. (รู้ถึงตัวผู้ประกอบการธุรกิจ) และทราบว่า นาย ก. ถึงแก่ความตาย (รู้ถึงความเสียหาย) ในวันที่ 1 มกราคม 2560 ■■■▶ บุตรของ นาย ก. และ นายแพทย์ A ได้เริ่มทำการเจรจาค่าเสียหายในวันที่ 1 มกราคม 2561 และสิ้นสุดการเจรจาค่าเสียหายในวันที่ 1 มกราคม 2562 ดังนั้นระยะเวลาตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2561 ถึงวันที่ 1 มกราคม 2562 จึงเป็นช่วงที่อายุความสะดุดหยุดอยู่ ไม่นับรวมอยู่ในอายุความการฟ้องคดี ■■■▶ เมื่ออายุความในการฟ้องคดีผู้บริโภคตามมาตรา 13 กำหนดให้ฟ้องคดีภายใน 3 ปี นับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายและรู้ถึงตัวผู้ประกอบการธุรกิจ ดังนั้นบุตรของ นาย ก. จึงสามารถฟ้อง นายแพทย์ A ได้ภายในวันที่ 1 มกราคม 2564

ข้อต่อสู้เรื่องอายุความมีความสำคัญมากโดยเฉพาะด้านจำเลย โดยหากคดีละเมิดทางการแพทย์ใดที่ขาดอายุความแล้ว จำเลย (แพทย์) จะต้องให้การปฏิเสธอย่างชัดเจนพร้อมทั้งแสดงเหตุแห่งการปฏิเสธ ตาม ป.วิ.พ. มาตรา 177 วรรค 2

มาตรา 177 วรรค 2 ให้จำเลยแสดงโดยชัดเจนในคำให้การว่า จำเลยยอมรับหรือปฏิเสธข้ออ้างของโจทก์ทั้งสิ้นหรือแต่บางส่วน รวมทั้งเหตุแห่งการนั้น

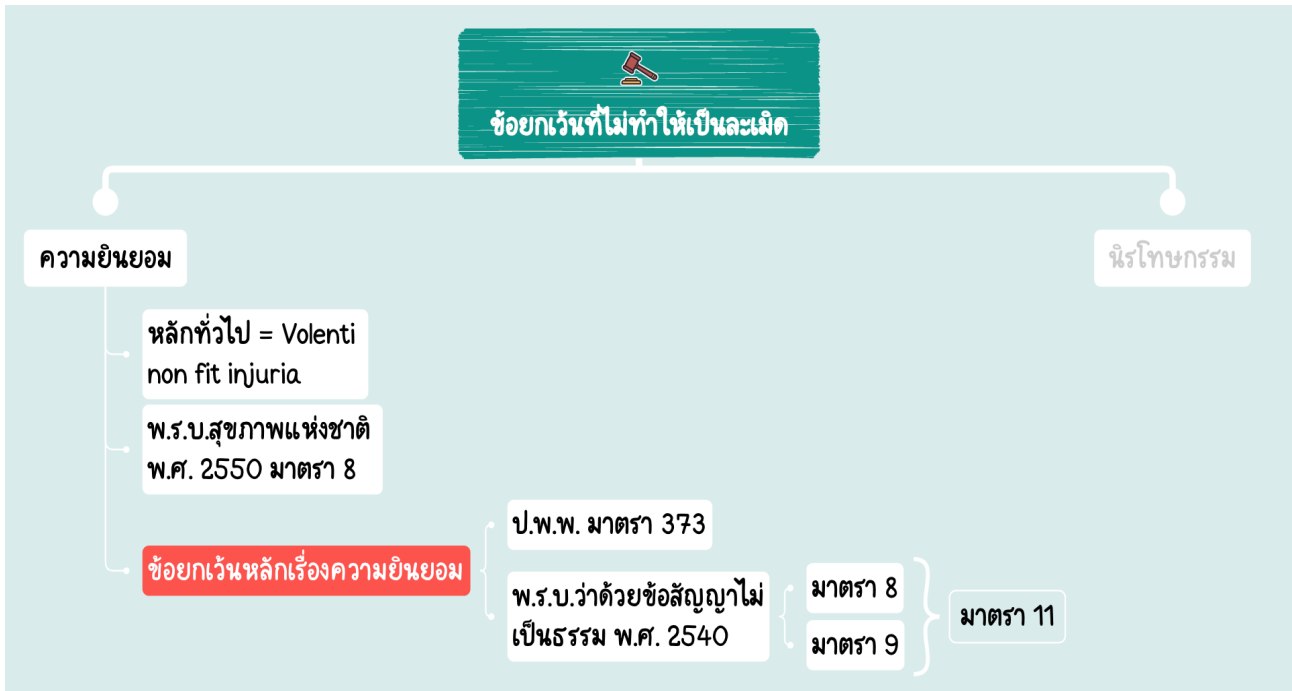
การต่อสู้ว่าคดีใดขาดอายุความ จำเลยต้องยกขึ้นกล่าวอ้างในคำให้การว่า การที่คดีของตนขาดอายุความนั้น ต้องอ้างเหตุผลว่าอายุความเริ่มต้นเมื่อใด สิ้นสุดลงเมื่อใด (= เหตุแห่งการนั้น) **หากจำเลยอ้างในคำให้การว่าคดีขาดอายุความ แต่ไม่อ้างเหตุผลประกอบ ย่อมเป็นคำให้การที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ผลคือไม่มีประเด็นเรื่องการขาดอายุความในคดีนั้น และศาลจะถือว่าคดีนั้นไม่ขาดอายุความ**

หากจำเลยให้หากคดีละเมิดทางการแพทย์ใดที่ขาดอายุความแล้ว ลูกหนี้ (จำเลย, แพทย์) ย่อมสามารถปฏิเสธไม่ชำระหนี้ได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 193/10 หากลูกหนี้ไม่ทำการปฏิเสธ ศาลไม่สามารถยกปัญหาเรื่องการขาดอายุความขึ้นมารวินิจฉัยได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 193/29 ผลคือลูกหนี้ (แพทย์) ต้องรับผิดชอบแม้คดีนั้นจะขาดอายุความก็ตาม

มาตรา 193/10 สิทธิเรียกร้องที่ขาดอายุความ ลูกหนี้มีสิทธิที่จะปฏิเสธการชำระหนี้ตามสิทธิเรียกร้องนั้นได้

มาตรา 193/29 เมื่อไม่ได้ยกอายุความขึ้นเป็นข้อต่อสู้ ศาลจะอ้างเอาอายุความมาเป็นเหตุยกฟ้องไม่ได้

ข้อยกเว้นที่ทำให้การกระทำนั้นไม่เป็นละเมิด

1. ข้อยกเว้นตามบทบัญญัติของกฎหมาย เป็นไปตามเรื่องนิติโทษกรรม หลักอยู่ที่ ป.พ.พ. มาตรา 449

มาตรา 449 บุคคลใดเมื่อกระทำการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายก็ดี กระทำตามคำสั่งอันชอบด้วยกฎหมายก็ดี หากก่อให้เกิดเสียหายแก่ผู้อื่นไซ้รู้ ท่านว่าบุคคลนั้นหาต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนไม่

ผู้ต้องเสียหายอาจเรียกค่าสินไหมทดแทนจากผู้เป็นต้นเหตุให้ต้องป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือจากบุคคลผู้ให้คำสั่งโดยละเมิดนั้นก็ได้

2. ข้อยกเว้นตามหลักกฎหมายทั่วไป คือ หลักเรื่องความยินยอม (Volenti non fit injuria) ซึ่งจะได้อธิบายต่อไป

ความยินยอม

มีหลักกฎหมายทั่วไปกล่าวว่า “ความยินยอมย่อมไม่เป็นละเมิด” (Volenti non fit injuria) เนื่องจากผู้เสียหายนั้นได้ยอมรับเอาความเสียหายนั่นเอง ดังนั้นจึงไม่สามารถฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ อย่างไรก็ตามศาลฎีกาได้วางหลักเรื่องความยินยอมที่ชอบด้วยกฎหมาย ต้องมีลักษณะดังนี้

1. ความยินยอมที่บริสุทธิ์ ต้องเป็นความยินยอมที่ได้รับการบอกกล่าว (Informed Consent)
2. ความยินยอมไม่ขัดต่อสำนึกในศีลธรรมอันดี

3. ความยินยอมที่มีอยู่ขณะกระทำการ หมายถึง ความยินยอมนั้นใช้ได้เฉพาะคราวใดคราวหนึ่ง และให้ความยินยอมจนถึงการกระทำเกิดขึ้น ซึ่งก่อนกระทำการผู้ให้ความยินยอมอาจเพิกถอนหรือเลิกความยินยอมนั้นได้ทุกขณะ

ตัวอย่างใบให้ความยินยอมในการรักษาพยาบาล

โดยหนังสือฉบับนี้ ข้าพเจ้า นาย/นาง/นางสาว.....อายุ.....ปี
 บัตรประจำตัวประชาชน บัตรข้าราชการ บัตรพนักงานรัฐวิสาหกิจ บริษัทเลข
ที่.....สังกัด.....ในฐานะเป็น ผู้ป่วย ผู้มีอำนาจกระทำการ
แทนในฐานะ.....ของผู้ป่วยชื่อ ด.ช./ด.ญ./นาย/นาง/นางสาว..... H.N.....
A.N.....

ข้าพเจ้าได้รับทราบเรื่องการตรวจรักษาและขอความในหนังสือแสดงเจตนาขอรับการตรวจ
รักษาพยาบาลจากแพทย์ และ/หรือเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ของคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล
โดยละเอียดถี่ถ้วน ข้าพเจ้าจึงยินยอมให้แพทย์ และ/หรือเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ รวมทั้งบุคลากร
ของคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลดำเนินการทุกอย่างเกี่ยวกับการตรวจรักษาพยาบาล รวมถึง
การผ่าตัด/และ/หรือหัตถการในภาวะฉุกเฉิน ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ต่อชีวิตและสุขภาพของ ข้าพเจ้า
 ผู้ป่วย ได้ตลอดจนเสร็จการ

ข้าพเจ้าขอให้อี้อหนังสือแสดงความยินยอมฉบับนี้ มีผลบังคับใช้ตลอดเวลาที่ ข้าพเจ้า
ผู้ป่วย อยู่ในโรงพยาบาลศิริราช และยินยอมที่จะปฏิบัติตามระเบียบของคณะแพทยศาสตร์ศิริราช
พยาบาลทุกประการ

ลงชื่อ..... ผู้ป่วย/ ผู้มีอำนาจกระทำการแทนผู้ป่วย
(.....)

ผู้ให้ข้อมูลทางการแพทย์
ลงชื่อ.....
(.....)

ตำแหน่ง.....

ลงชื่อ.....พยาน
(.....)

ตำแหน่ง.....

ลงชื่อ.....พยาน
(.....)

ตำแหน่ง.....

วันที่...../...../..... เวลา.....น.

ข้อสังเกตของการให้ใบให้ความยินยอมในการรักษาพยาบาล

1. การให้ความยินยอมในการรักษานั้น ต้องมีการบอกกล่าวข้อมูล (inform) ก่อน เมื่อผู้ป่วย
หรือผู้มีอำนาจกระทำการแทนผู้ป่วยเข้าใจดีแล้ว จึงมีการลงนาม (consent) โดยต้อง
เป็นการสื่อสารที่ถูกต้องและพอเพียงของผู้ให้ความยินยอม และผู้ให้ความยินยอมนั้น ต้องมี

อำนาจในการตัดสินใจด้วยตนเองได้ โดยข้อมูลที่ให้ต้องถูกต้องและไม่เป็นการฉ้อฉลผู้ให้ความยินยอม

2. ข้อความในใบให้ความยินยอมการรักษา นั้น หากระบุข้อความทำนองว่า หากเกิดความเสียหายเกิดขึ้นกับผู้ป่วยเนื่องจากการรักษาพยาบาล ทางโรงพยาบาลไม่ขอรับผิดชอบใดๆ ทั้งสิ้น ผลเป็นโมฆะ ถือว่าใบยินยอมการรักษาไม่ได้มีข้อความดังกล่าว เนื่องจาก
 - 1) ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์⁷ ความตกลงใดๆ ที่ลูกหนี้ (แพทย์ หรือโรงพยาบาล) ได้ตกลงไว้ล่วงหน้าโดยลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบได้กระทำโดยฉ้อฉลหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ย่อมตกเป็นโมฆะ
 - 2) **ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาอันไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540⁸ หากมีข้อตกลง ประกาศ หรือคำแจ้งความว่าไม่ต้องรับผิดชอบ ย่อมไม่สามารถใช้อ้างเป็นข้อแก้ตัวเพื่อให้ผู้ประกาศ หรือผู้แจ้งความนั้นพ้นจากความรับผิดไปได้ ข้อตกลงหรือประกาศดังกล่าวตกเป็นโมฆะ** อาจกล่าวได้ว่าพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาอันไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 มาตรา 8 เป็นการยกเว้นหลักกฎหมายทั่วไปที่ว่า “ความยินยอมย่อมไม่เป็นละเมิด” (Volenti non fit injuria)
3. หากผู้ป่วยไม่สามารถลงนามในใบให้ความยินยอมในการรักษาด้วยตนเอง ก็ควรให้ผู้มีอำนาจกระทำการแทนลงนามแทน แต่เนื่องจากการให้ความยินยอมในการรักษาไม่ใช่การกระทำนิติกรรม ดังนั้นแม้เป็นผู้เยาว์ก็สามารถให้ความยินยอมในการรักษาได้ แต่ผู้เยาว์นั้นต้องมีความรับผิดชอบชัด เจาใจ และรู้สำนึกถึงการให้ความยินยอมนั้น
4. บางกรณีแพทย์ไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ป่วยหากเป็นกรณีของการแพทย์ฉุกเฉิน เนื่องจากตามประมวลกฎหมายอาญาได้ยกเว้นโทษไว้ (ป.อ. มาตรา 67)
5. ใบใบแสดงความยินยอมในการรักษา จะมีข้อความให้ระบุว่ากระทำการแทนในฐานะใด ซึ่งหมายฐานะนี้หมายถึงตัวผู้ป่วยเองหรือผู้มีอำนาจกระทำการแทน โดยผู้มีอำนาจกระทำการแทนอาจหมายถึงคู่สมรส ผู้แทนโดยชอบธรรม (ผู้ใช้อำนาจปกครอง ผู้ปกครอง) หรือญาติสนิทในลำดับอื่นๆ ซึ่งจะได้อธิบายต่อไป
6. พยานในการรับรองความยินยอม ส่วนใหญ่ได้แก่บุคลากรทางการแพทย์อื่นที่ไม่ใช่แพทย์ เช่นพยาบาล แต่อาจเป็นญาติผู้ป่วยได้เช่นกัน และการเป็นพยานไม่ใช่การกระทำนิติกรรม ดังนั้นแม้เป็นผู้เยาว์ก็สามารถเป็นพยานได้ แต่ผู้เยาว์นั้นต้องมีความรับผิดชอบชัด เจาใจ และรู้สำนึกถึงการให้ความยินยอมนั้น

ผู้มีอำนาจกระทำการแทนผู้ป่วย

ในเรื่องนี้กฎหมายไทยไม่ได้บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ ในเรื่องทายาทโดยธรรมตาม ป.พ.พ. มาตรา 1629 ซึ่งได้ ระบุทายาทโดยธรรมประเภทญาติและคู่สมรส ดังนี้

1. คู่สมรส
2. ผู้สืบสันดาน

⁷ **ป.พ.พ. มาตรา 373** ความตกลงทำไว้ล่วงหน้าเป็นข้อความยกเว้นมิให้ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบเพื่อกลฉ้อฉลหรือความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของตนนั้น ทำนองเป็นโมฆะ

⁸ **พ.ร.บ. ว่าด้วยข้อสัญญาอันไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 มาตรา 8** ข้อตกลง ประกาศ หรือคำแจ้งความที่ได้ทำไว้ล่วงหน้า เพื่อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบเพื่อละเมิดหรือผิดสัญญาในความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย หรืออนามัยของผู้อื่น อันเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ตกลง ผู้ประกาศ ผู้แจ้งความ หรือของบุคคลอื่นซึ่งผู้ตกลง ผู้ประกาศ หรือผู้แจ้งความต้องรับผิดชอบ จะนำมาอ้างเป็นข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบไม่ได้

ข้อตกลง ประกาศ หรือคำแจ้งความที่ได้ทำไว้ล่วงหน้าเพื่อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบในกรณีอื่นนอกจากที่กล่าวในวรรคหนึ่งซึ่งไม่เป็นโมฆะ ให้มีผลบังคับได้เพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณีเท่านั้น

3. บิดามารดา
4. พี่น้องร่วมบิดาและมารดาเดียวกัน
5. พี่น้องร่วมบิดาหรือมารดาเดียวกัน
6. ปู่ ย่า ตา ยาย
7. ลุง ป้า น้า อา

นอกจากนี้ ให้พิจารณา พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มาตรา 8 ประกอบ

พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มาตรา 8 ในการบริการสาธารณสุข บุคลากรด้านสาธารณสุขต้องแจ้งข้อมูลด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการให้ผู้รับบริการทราบอย่างเพียงพอที่ผู้รับบริการจะใช้ประกอบการตัดสินใจในการรับหรือไม่รับบริการใด และในกรณีที่ผู้รับบริการปฏิเสธไม่รับบริการใด จะให้บริการนั้นมีได้

ในกรณีที่เกิดความเสียหายหรืออันตรายแก่ผู้รับบริการเพราะเหตุที่ผู้รับบริการปกปิด ข้อเท็จจริงที่ตนรู้และควรบอกให้แจ้ง หรือแจ้งข้อความอันเป็นเท็จ ผู้ให้บริการไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายหรืออันตรายนั้น เว้นแต่เป็นกรณีที่ผู้ให้บริการประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับกับกรณีดังต่อไปนี้

(1) ผู้รับบริการอยู่ในภาวะที่เสี่ยงอันตรายถึงชีวิตและมีความจำเป็นต้องให้ความช่วยเหลือเป็นการรีบด่วน

(2) ผู้รับบริการไม่อยู่ในฐานะที่จะรับทราบข้อมูลได้ และไม่อาจแจ้งให้บุคคลซึ่งเป็นทายาท โดยธรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ผู้ปกครอง ผู้ปกครองดูแล ผู้พิทักษ์ หรือผู้อนุบาลของผู้รับบริการ แล้วแต่กรณี รับทราบข้อมูลแทนในขณะนั้นได้

อย่างไรก็ตาม ในประเทศไทยซึ่งมีขนบธรรมเนียมประเพณีต่างจากชาติตะวันตก หากผู้ที่ดูแลใกล้ชิดผู้ป่วยไม่ได้เป็นไปตามลำดับดังกล่าวข้างต้น ก็อาจอนุโลมให้ผู้ดูแลผู้ป่วยใกล้ชิดที่สุดเป็นผู้ที่มีอำนาจกระทำการแทนผู้ป่วยได้ เช่น ผู้ป่วยได้รับการวินิจฉัยเป็นมะเร็งปอด มีคู่สมรสและบุตรซึ่งเป็นผู้สืบสันดานทำงานอยู่ต่างประเทศ ผู้ป่วยได้รับการดูแลจากพี่สาวของผู้ป่วยตลอดระยะเวลาตั้งนี้อาจพออนุโลมได้ว่าพี่สาวของผู้ป่วยเป็นผู้มีอำนาจกระทำการแทนผู้ป่วยได้

ปัญหาที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติมักเกิดขึ้นกับผู้ที่มีอำนาจทำการแทนที่เป็นคู่สมรส ผู้สืบสันดาน และบิดามารดา ซึ่งจะได้พิจารณาต่อไปตามลำดับ ดังนี้

คู่สมรส

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่แก้ไขใหม่ ตาม พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2567 บุคคลทั้ง 2 ฝ่าย สามารถทำการสมรสกันได้เมื่ออายุครบ 18 ปี บริบูรณ์ โดยไม่ได้ระบุว่าต้องเป็นชายและหญิงเหมือนในอดีต ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1448

มาตรา 1448 การสมรสจะกระทำได้อต่อเมื่อบุคคลทั้งสองฝ่ายมีอายุสิบแปดปีบริบูรณ์แล้ว แต่ในกรณีมีเหตุอันสมควร ศาลอาจอนุญาตให้ทำการสมรสก่อนนั้นได้

การสมรสที่ขอด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ต้องเป็นการสมรสที่จดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่แล้วเท่านั้น (ป.พ.พ. มาตรา 1457) บุคคลทั้ง 2 ฝ่ายจึงจะเป็นสามี

ภริยาโดยชอบด้วยกฎหมาย หากการสมรสนั้นได้จัดงานเลี้ยงใหญ่โตเพียงใด เชิญแขกหรือจำนวน มากมาเป็นสักขีพยาน หากไม่มีการจดทะเบียนสมรสแล้ว ไม่ถือว่าบุคคลทั้ง 2 ฝ่ายนั้นเป็นคู่สมรสที่ ชอบด้วยกฎหมาย

หากฝ่ายชายหรือฝ่ายหญิงทำการสมรสซ้อน ซึ่งหมายถึงการสมรสโดยมีคู่สมรสอยู่ก่อนแล้ว กฎหมายถือว่าการสมรสครั้งหลังเป็นโมฆะเพราะเป็นการสมรสซ้อน (ป.พ.พ. 1452, 1495) แม้คู่ สมรสที่สมรสภายหลังจะไม่ทราบว่าคู่สมรสที่มาสสมรสกับตนนั้นมีคู่สมรสอยู่ก่อนแล้วก็ตาม

มาตรา 1452 บุคคลจะทำการสมรสในขณะที่ตนมีคู่สมรสอยู่ไม่ได้

มาตรา 1495 การสมรสที่ฝ่าฝืนมาตรา 1449 มาตรา 1450 มาตรา 1452 และมาตรา 1458 เป็นโมฆะ

ตัวอย่าง นายหนึ่งมีคู่สมรสคือนางสอง ต่อมานายหนึ่งเดินทางไปราชการต่างจังหวัด เกิด ชอบพอกับนางสาวสาม จึงทำการจดทะเบียนสมรสกับนางสาวสาม ดังนี้ถือว่าการจดทะเบียนสมรส ระหว่างนายหนึ่งกับนางสาวสามย่อมตกเป็นโมฆะ เพราะเป็นการสมรสซ้อน แม้ว่านางสาวสามจะไม่ ทราบว่านายหนึ่งมีคู่สมรสอยู่แล้ว ก็ไม่ทำให้การสมรสระหว่างนายหนึ่งกับนางสาวสามเป็นการสมรส ที่ชอบด้วยกฎหมายขึ้นมาได้

ตัวอย่าง หากต่อมานางสองถึงแก่ความตาย ซึ่งทำให้การสมรสระหว่างนายหนึ่งกับนางสอง สิ้นสุดลง หากนายหนึ่งทำการจดทะเบียนสมรสกับนางสาวสี่ ดังนี้ การสมรสระหว่างนายหนึ่งกับ นางสาวสี่เป็นการสมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะการสมรสระหว่างนายหนึ่งกับนางสาวสามเป็น โมฆะ ไม่ถือว่ามี การสมรส ดังนั้นการสมรสระหว่างนายหนึ่งกับนางสาวสี่จึงเป็นการสมรสที่ชอบด้วย กฎหมาย เพราะเป็นการสมรสที่ไม่มีการสมรสอื่นอยู่ก่อนจึงไม่เป็นการสมรสซ้อน ดังนั้นแม้นางสอง ถึงแก่ความตาย นางสาวสามก็ไม่ได้เลื่อนฐานะจากภริยาน้อยมาเป็นภริยาที่ชอบด้วยกฎหมายแต่ อย่างไม่ได้

เหตุที่ทำให้การสมรสสิ้นสุดลง (ป.พ.พ. มาตรา 1501)

1. คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตาย
2. หย่า : แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ การหย่าด้วยความยินยอม (ป.พ.พ. มาตรา 1514, 1515) และเมื่อมีการฟ้องหย่า (ป.พ.พ. มาตรา 1516)
3. ศาลพิพากษาให้เพิกถอน : เมื่อการสมรสเป็นโมฆียะ (ป.พ.พ. มาตรา 1502, 1503)

ผู้สืบสันดาน

ผู้สืบสันดาน หมายถึง ลูก หลาน เหลน ลื่อ ลีบ ลีต ในทางปฏิบัติมักมีปัญหาว่าผู้ใดเป็น บุตรชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งมีข้อพิจารณาดังนี้

1. บุตรเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของหญิงมารดาเสมอ เว้นแต่กรณีที่เป็นไปตาม พ.ร.บ.คุ้มครอง เด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. 2558 (ป.พ.พ. มาตรา 1546)
2. การที่บุตรจะเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของชายหรือไม่ พิจารณาได้จาก
 - 1) หากชายหญิงจดทะเบียนสมรสกันโดยชอบด้วยกฎหมาย บุตรที่เกิดขึ้นในระหว่างสมรสย่อมเป็น บุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของชาย (ป.พ.พ. มาตรา 1536)

มาตรา 1536 เด็กเกิดแต่หญิงขณะเป็นคู่สมรสกับชายหรือภายในสามร้อยสิบวันนับแต่วันที่การสมรสสิ้นสุดลง ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นคู่สมรส หรือเคยเป็นคู่สมรส แล้วแต่กรณี

2) หากชายหญิงไม่ได้จดทะเบียนสมรสกัน เด็กจะเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของชายได้ใน 3 กรณี คือ บิดามารดาจดทะเบียนสมรสกันใหม่ในภายหลัง บิดาจดทะเบียนรับรองความเป็นบุตร หรือ ศาลพิพากษาว่าเป็นบุตร (ป.พ.พ. มาตรา 1547)

มาตรา 1547 เด็กเกิดจากบิดามารดาที่มีได้สมรสกัน จะเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายต่อเมื่อบิดามารดาได้สมรสกันในภายหลังหรือบิดาได้จดทะเบียนว่าเป็นบุตรหรือศาลพิพากษาว่าเป็นบุตร

3. หากเด็กที่เกิดจากการจดทะเบียนสมรสซ้อน กฎหมายย่อมให้ความคุ้มครองเด็ก (ป.พ.พ. 1538)

มาตรา 1538 ในกรณีที่บุคคลสมรสฝ่าฝืนมาตรา 1452 เด็กที่เกิดในระหว่างการสมรสที่ฝ่าฝืนนั้น ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นคู่สมรสซึ่งได้จดทะเบียนสมรสครั้งหลัง

ในกรณีที่หญิงสมรสฝ่าฝืนมาตรา 1452 ถ้ามีคำพิพากษาถึงที่สุดแสดงว่าเด็กมิใช่บุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นคู่สมรสซึ่งได้จดทะเบียนสมรสครั้งหลังให้นำข้อสันนิษฐานในมาตรา 1536 มาใช้บังคับ

4. หากชายหญิงไม่ได้จดทะเบียนสมรสกัน และบิดาไม่ได้ดำเนินการอย่างใด เด็กย่อมมิใช่บุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของชาย ซึ่งถ้าหากพิจารณาในเรื่องของความยินยอมย่อมเป็นการไม่ยุติธรรมแก่เด็กในเรื่องนี้อาจเทียบเคียงได้กับเรื่องการรับมรดกตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งวางหลักว่า หากบุตรคนใดที่บิดามีพฤติการณ์ที่รับรองความเป็นบุตรแล้ว ถือว่าเป็นผู้สืบสันดานที่สามารถเข้ารับมรดกของบิดาได้ (ป.พ.พ. 1627) ซึ่งอาจนำมาอนุโลมใช้ในเรื่องความยินยอมในการกระทำการแทนผู้ป่วยได้

มาตรา 1627 บุตรนอกกฎหมายที่บิดาได้รับรองแล้วและบุตรบุญธรรมนั้น ให้ถือว่าเป็นผู้สืบสันดาน เหมือนกับบุตรที่ชอบด้วยกฎหมาย ตามความหมายแห่งประมวลกฎหมายนี้

5. กรณีที่ผู้ป่วยมีบุตรหลายคน ถือว่าบุตรแต่ละคนเป็นผู้สืบสันดาน ต่างมีอำนาจให้ความยินยอมแทนผู้ป่วยได้ แต่กฎหมายไม่ได้ให้สิทธิว่าพี่คนโตมีอำนาจสูงกว่าพี่คนรองหรือน้องคนเล็ก หากมีกรณีที่บุตรหลายคนมีความเห็นไม่ตรงกันในเรื่องของการรักษา จึงเป็นเรื่องภายในครอบครัวที่ต้องทำการตกลงกันเอง

6. ผู้สืบสันดานตามกฎหมาย รวมถึงบุตรบุญธรรมด้วย (ป.พ.พ. 1627) ดังนั้นบุตรบุญธรรมจึงมีอำนาจให้ความยินยอมในการรักษาของผู้รับบุตรบุญธรรมได้

7. ดังได้กล่าวมาแล้วว่าการให้ความยินยอมไม่ใช้การทำนิติกรรม เว้นแต่กรณีของการรักษาในโรงพยาบาลของเอกชนในกรณีที่มิใช่ฉุกเฉินซึ่งเป็นสัญญาจ้างทำของตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งต้องตกอยู่ภายใต้บังคับของการทำนิติกรรมตามหลักทั่วไป ดังนั้นการให้ความยินยอม

ในการรักษาในโรงพยาบาลของรัฐ หรือในภาวะฉุกเฉิน ผู้ให้ความยินยอมจึงมีอายุเท่าใดก็ได้ ขอเพียงแต่ให้ผู้ที่มีความยินยอมรู้ถึงสาระการให้ความยินยอมนั้นก็เป็นการเพียงพอแล้ว

บิดามารดา

มีข้อพิจารณาดังนี้

1. มารดาเป็นบิดามารดาที่ขอด้วยกฎหมายของบุตรเสมอ เว้นแต่กรณีที่เป็นไปตาม พ.ร.บ.คุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. 2558 (ป.พ.พ. มาตรา 1546)

มาตรา 1546 เด็กเกิดจากหญิงที่มีได้มีการสมรสกับชาย ให้ถือว่าเป็นบุตรขอด้วยกฎหมายของหญิงนั้น เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

2. บิดาจะเป็นบิดาที่ขอด้วยกฎหมายของบุตรหรือไม่ พิจารณาจากหลักเกณฑ์ข้อ 2 ในหัวข้อเรื่องผู้สืบสันดาน ดังคำอธิบายข้างต้น
3. บิดาหรือมารดาที่มีการจดทะเบียนสมรสก่อนจะเป็นบิดามารดาที่ขอด้วยกฎหมายของบุตรหรือไม่ พิจารณาจากหลักเกณฑ์ข้อ 3 ในหัวข้อเรื่องผู้สืบสันดาน ดังคำอธิบายข้างต้น
4. หากชายหญิงไม่ได้จดทะเบียนสมรสกัน และบิดาไม่ได้ดำเนินการอย่างไร บิดาย่อมไม่ใช่บิดาที่ขอด้วยกฎหมายของบุตร ซึ่งหากพิจารณาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1627 ก็ไม่ได้ให้สิทธิบิดาที่ไม่ขอด้วยกฎหมายของบุตรรับมรดกของบุตรที่ตนรับรองได้ ส่วนการรักษาที่เป็นภาวะฉุกเฉินแพทย์สามารถทำการรักษาได้เลยตามที่เห็นสมควรโดยไม่ต้องขอความยินยอมผู้ใด
5. บิดามารดาในที่นี้หมายความรวมถึงผู้รับบุตรบุญธรรมด้วย เพราะผู้รับบุตรบุญธรรมถือเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรบุญธรรม บิดามารดาโดยกำเนิดย่อมไม่มีอำนาจปกครองบุตรนั้นอีกต่อไป จนกว่าผู้รับบุตรบุญธรรมตาย หรือมีการจดทะเบียนเลิกรับบุตรบุญธรรม
6. บิดามารดาในที่นี้รวมถึงผู้ใช้อำนาจปกครองที่เป็นผู้อนุบาล ผู้พิทักษ์ และหมายความรวมถึงผู้ปกครองด้วย

พระราชบัญญัติว่าด้วยความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539

โดยปกติเมื่อผู้ใดทำละเมิด ผู้นั้นต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 420 ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น หากผู้นั้นมีนายจ้าง นายจ้างต้องรับผิดชอบร่วมกับลูกจ้างด้วยหากลูกจ้างได้กระทำละเมิดไปในทางการที่จ้าง

แต่เนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยราชการกับข้าราชการในหน่วยงานของรัฐ ไม่ใช่ความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างและลูกจ้างเหมือนระบบของเอกชน จึงเป็นการไม่เป็นธรรมที่จะให้ข้าราชการต้องรับผิดชอบและถูกไล่เบี้ยจากหน่วยราชการได้เต็มจำนวนเหมือนลูกจ้างในระบบเอกชน ดังที่ระบุไว้ในเหตุผลในการตราพระราชบัญญัติฉบับนี้ว่า

1. การที่เจ้าหน้าที่ดำเนินกิจการต่างๆ ของหน่วยงานของรัฐนั้น หาได้เป็นไปเพื่อประโยชน์อันเป็นการเฉพาะตัวไม่ การปล่อยให้ความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ ในกรณีที่ปฏิบัติงานในหน้าที่และเกิดความเสียหายแก่เอกชนเป็นไปตามหลักกฎหมายเอกชนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงเป็นการไม่เหมาะสมก่อให้เกิดความเข้าใจผิดว่า เจ้าหน้าที่จะต้องรับผิดชอบในการกระทำต่างๆ เป็นการเฉพาะตัวเสมอไป เมื่อการที่นำไปทำให้หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบต่อบุคคล

ภายนอกเพียงใดก็จะมีกรฟ้องไล่เบี้ยเอาจากเจ้าหน้าที่เต็มจำนวนนั้น ทั้งที่บางกรณีเกิดขึ้นโดยความไม่ตั้งใจหรือความผิดพลาดเพียงเล็กน้อยในการปฏิบัติหน้าที่

2. การนำหลักเรื่องลูกหนี้ร่วมในระบบกฎหมายแพ่งมาใช้บังคับ ให้เจ้าหน้าที่ต้องร่วมรับผิดชอบในการกระทำของเจ้าหน้าที่และผู้อื่นด้วย ซึ่งระบบนั้นมุ่งหมายแต่จะได้เงินครบโดยไม่คำนึงถึงความ เป็นธรรมที่จะมีต่อแต่ละคนกรณีเป็นการก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่เจ้าหน้าที่และยังเป็นการ บั่นทอนกำลังขวัญในการทำงานของเจ้าหน้าที่ด้วย จนบางครั้งกลายเป็นปัญหาในการบริหาร เพราะเจ้าหน้าที่ไม่กล้าตัดสินใจดำเนินงานเท่าที่ควรเพราะเกรงกลัวในความรับผิดชอบที่จะเกิดขึ้น แก่ตน
3. การให้คุณให้โทษแก่เจ้าหน้าที่เพื่อควบคุมการทำงานของเจ้าหน้าที่ยังมีวิธีการในการบริหารงาน บุคคล และการดำเนินการทางวินัยกำกับดูแลอีกส่วนหนึ่ง อันเป็นหลักประกันมิให้เจ้าหน้าที่ทำ การใดๆ โดยไม่รอบคอบอยู่แล้ว ดังนั้นจึงสมควรกำหนดให้เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบทางละเมิดใน การปฏิบัติงานในหน้าที่เฉพาะเมื่อเป็นการจงใจกระทำเพื่อการเฉพาะตัวหรือจงใจให้เกิดความเสียหายหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเท่านั้น และให้แบ่งแยกความรับผิดชอบของแต่ละคน มิให้นำ หลักลูกหนี้ร่วมมาใช้บังคับ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ของรัฐ

ดังนั้นแพทย์ที่ทำงานในระบบราชการ (หน่วยงานของรัฐ) จึงได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539

ความแตกต่างในเรื่องความรับผิดทางละเมิดของแพทย์ที่อยู่ในหน่วยงานของรัฐ⁹ และแพทย์ที่อยู่ในโรงพยาบาลเอกชน

1. การพิจารณาความรับผิดทางละเมิดของแพทย์ที่ทำงานในหน่วยงานของรัฐเป็นไปตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ส่วนความรับผิดทางละเมิดของแพทย์ที่อยู่ในหน่วยงานของเอกชน เป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 420-452
2. **เมื่อแพทย์ที่อยู่ในหน่วยงานของรัฐทำละเมิดเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ ผู้เสียหายไม่สามารถฟ้องแพทย์ผู้ทำละเมิดได้ ต้องฟ้องหน่วยงานของรัฐเท่านั้น หากฟ้องแพทย์โดยตรงถือว่าไม่มีอำนาจฟ้อง ศาลพิพากษายกฟ้องได้ทันที** ในกรณีที่แพทย์ในหน่วยงานเอกชนทำละเมิดเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ ผู้เสียหายย่อมสามารถฟ้องแพทย์ผู้ทำละเมิดได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ตามมาตรา 420 และผู้อำนวยการหรือโรงพยาบาลในฐานะนายจ้างได้ **แม้ในโรงพยาบาลเอกชนนั้นไม่ได้ทำสัญญาจ้างแพทย์รายนั้นตามสัญญาจ้างแรงงานก็ตาม ผู้เสียหายก็อาจฟ้องแพทย์ในฐานะตัวแทน และฟ้องผู้อำนวยการหรือโรงพยาบาลในฐานะตัวการได้**

พ.ร.บ. ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มาตรา 5 หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในผลแห่งละเมิดที่เจ้าหน้าที่ของตนได้กระทำในการปฏิบัติหน้าที่ ในกรณีนี้ผู้เสียหายอาจฟ้องหน่วยงานของรัฐดังกล่าวได้โดยตรง แต่จะฟ้องเจ้าหน้าที่ไม่ได้

ถ้าการละเมิดเกิดจากเจ้าหน้าที่ซึ่งไม่ได้สังกัดหน่วยงานของรัฐแห่งใดให้ถือว่ากระทรวงการคลังเป็นหน่วยงานของรัฐที่ต้องรับผิดชอบตามวรรคหนึ่ง

⁹ พ.ร.บ. ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มาตรา 4 "หน่วยงานของรัฐ" หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น และรัฐวิสาหกิจที่ตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา และให้ หมายรวมถึงหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็นหน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย

3. เมื่อแพทย์ที่อยู่ในหน่วยงานของรัฐทำละเมิดที่ไม่ได้เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ ผู้เสียหายสามารถฟ้องแพทย์ผู้ทำละเมิดได้โดยตรง ไม่สามารถฟ้องหน่วยงานของรัฐได้ ทำนองเดียวกับแพทย์ที่อยู่ในโรงพยาบาลของเอกชนหากทำละเมิดที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ ผู้เสียหายฟ้องแพทย์ผู้ทำละเมิดได้ แต่ไม่สามารถฟ้องผู้อำนวยการโรงพยาบาลหรือโรงพยาบาลได้ เพราะแพทย์ไม่ได้ทำละเมิดไปในการการที่จ้าง

พ.ร.บ. ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มาตรา 6 ถ้าการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่มีใช้การกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดในการนั้นเป็นการเฉพาะตัว ในกรณีนี้ผู้เสียหายอาจฟ้องเจ้าหน้าที่ได้โดยตรง แต่จะฟ้องหน่วยงานของรัฐไม่ได้

4. การใช้สิทธิไล่เบียดในกรณีที่แพทย์เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ หน่วยงานของรัฐสามารถไล่เบียดได้เฉพาะกรณีที่แพทย์กระทำละเมิดโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเท่านั้น หากแพทย์กระทำละเมิดโดยประมาทธรรมดาที่ไม่ใช่ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หน่วยงานของรัฐไม่สามารถใช้สิทธิไล่เบียดแพทย์ได้ ในขณะที่แพทย์ในโรงพยาบาลเอกชนหากทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่ หากผู้เสียหายฟ้องผู้อำนวยการโรงพยาบาลหรือโรงพยาบาลให้ร่วมรับผิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 425 เมื่อผู้อำนวยการโรงพยาบาลหรือโรงพยาบาลใช้ค่าเสียหายไปแล้วสามารถไล่เบียดค่าสินไหมทดแทนแก่แพทย์ผู้นั้นได้ทุกกรณีไม่ว่าจะเป็นการทำละเมิดโดยจงใจประมาทเลินเล่ออย่างธรรมดา หรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงก็ตาม

● คำว่า **“ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง”** หมายความว่า การกระทำโดยปราศจากความระมัดระวังเป็นอย่างยิ่ง หรือเป็นการกระทำที่ไม่ได้ใส่ใจในความสำคัญหรือขาดความละเอียดรอบคอบในการปฏิบัติ โดยละเลยไม่ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับหรือมาตรฐานวิชาชีพอันต้องพึงปฏิบัติ ซึ่งอาจถึงขั้นเป็นการกระทำที่ไม่สุจริต หรือเกือบถึงระดับที่ไม่สนใจยึดต่อผลร้ายที่จะเกิดขึ้น ทั้งที่อาจใช้ความระมัดระวังหรือจัดการเพียงเล็กน้อยก็สามารถป้องกันผลร้ายมิให้เกิดขึ้นนั้นได้แล้ว

พ.ร.บ. ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มาตรา 8 ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายเพื่อการละเมิดของเจ้าหน้าที่ ให้หน่วยงานของรัฐมีสิทธิเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำละเมิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนดังกล่าวแก่หน่วยงานของรัฐได้ ถ้าเจ้าหน้าที่ได้กระทำการนั้นไปด้วยความจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง

สิทธิเรียกให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามวรรคหนึ่งจะมีได้เพียงใดให้คำนึงถึงระดับความร้ายแรงแห่งการกระทำและความเป็นธรรมในแต่ละกรณีเป็นเกณฑ์โดยมีต้องให้ใช้เต็มจำนวนของความเสียหายก็ได้

ถ้าการละเมิดเกิดจากความผิดหรือความบกพร่องของหน่วยงานของรัฐหรือระบบการดำเนินงานส่วนรวม ให้หักส่วนแห่งความรับผิดดังกล่าวออกด้วย

ในกรณีที่การละเมิดเกิดจากเจ้าหน้าที่หลายคน มีให้นำหลักเรื่องลูกหนี้ร่วมมาใช้บังคับและเจ้าหน้าที่แต่ละคนต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเฉพาะส่วนของตนเท่านั้น

5. **แพทย์ในโรงพยาบาลของรัฐ** แม้จะกระทำละเมิดโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง เมื่อหน่วยงานของรัฐได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนไปแล้ว **จะมาไล่เบียดแก่แพทย์ในโรงพยาบาลของรัฐเต็มจำนวนไม่ได้ตาม พ.ร.บ. ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มาตรา 8 วรรค 2** ในขณะที่ถ้าเป็นแพทย์โรงพยาบาลเอกชน เมื่อผู้อำนวยการโรงพยาบาลหรือโรงพยาบาล

ได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนไปแล้ว สามารถไล่เบี้ยแก่แพทย์ได้เต็มจำนวนความเสียหาย (ป.พ.พ. มาตรา 425, 426)

6. อายุความในการไล่เบี้ยกรณีแพทย์โรงพยาบาลของรัฐทำละเมิด มีอายุความ 1 ปี ตาม พ.ร.บ. ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มาตรา 9 ในขณะที่อายุความในการไล่เบี้ยกรณีแพทย์โรงพยาบาลเอกชนทำละเมิด กฎหมายไม่ได้กำหนดอายุความไว้โดยเฉพาะ จึงมีกำหนดอายุความ 10 ปี (ป.พ.พ. มาตรา 193/30¹⁰)

พ.ร.บ. ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มาตรา 9 ถ้าหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหาย สิทธิที่จะเรียกให้อีกฝ่ายหนึ่งชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ตนให้มีกำหนดอายุความหนึ่งปีนับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้นแก่ผู้เสียหาย

7. กรณีแพทย์ในโรงพยาบาลหน่วยงานของรัฐหลายคนทำละเมิด การร่วมกันใช้ค่าสินไหมทดแทนไม่นำหลักกฎหมายเรื่องลูกหนี้ร่วมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาบังคับใช้ แพทย์ผู้ทำละเมิดแต่ละคนรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเฉพาะส่วนของตนเท่านั้น ตาม พ.ร.บ. ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มาตรา 8 วรรคท้าย ในขณะที่ถ้าเป็นกรณีของแพทย์ในโรงพยาบาลเอกชนร่วมกันทำละเมิด แพทย์แต่ละคนต้องร่วมรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนจนกว่าค่าสินไหมทดแทนทั้งหมดจะได้รับการชดใช้จนเสร็จสิ้น ซึ่งเป็นไปตามหลักเรื่องลูกหนี้ร่วม (ป.พ.พ. มาตรา 291¹¹)

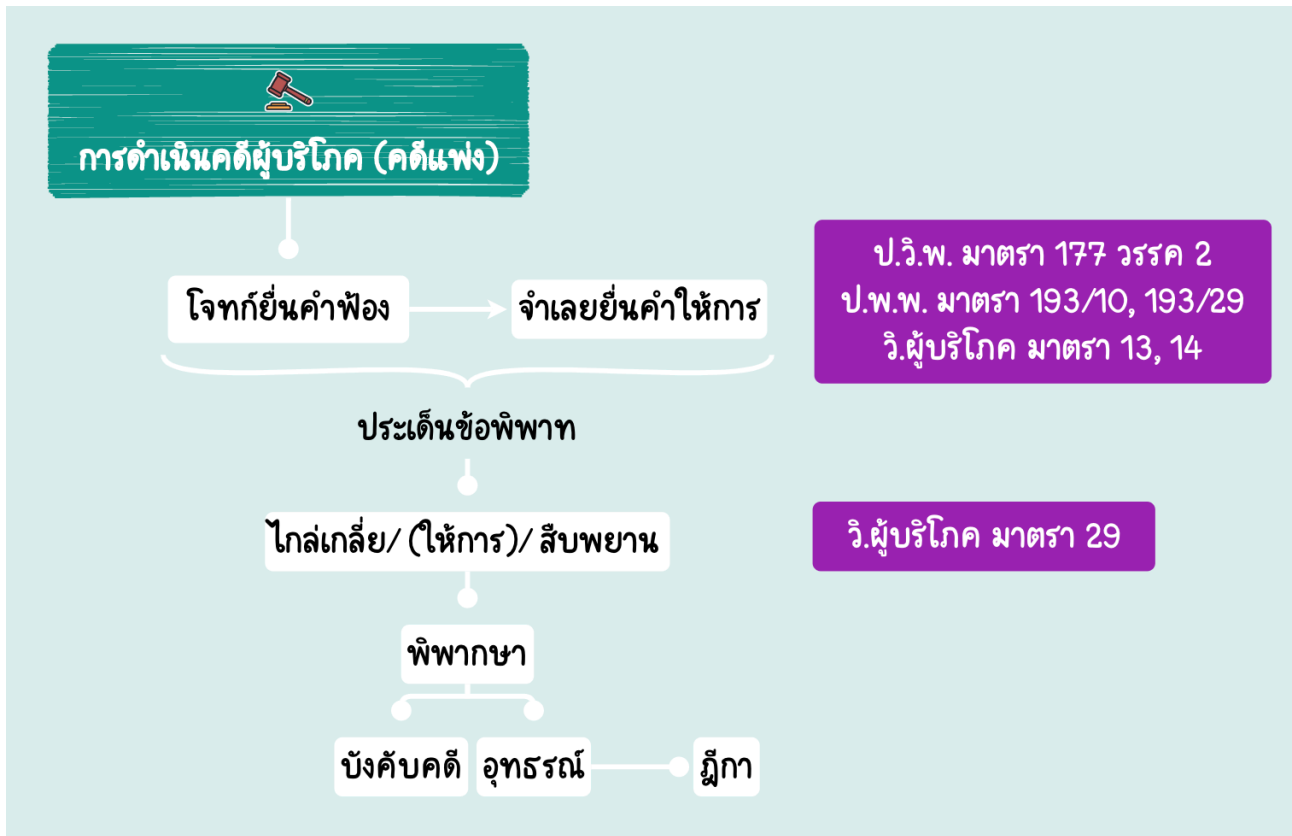
ขั้นตอนในการดำเนินคดีแพ่งทั่วไป

1. เมื่อโจทก์ถูกโต้แย้งสิทธิ หรือต้องการใช้สิทธิทางศาลตาม ป.วิ.พ. มาตรา 55 โจทก์สามารถนำเสนอคดีของตนได้ โดยทำเป็น “คำฟ้อง” (ป.วิ.พ. มาตรา 1(3), 172) โดยจะต้องนำเสนอคดีต่อศาลตามเขตอำนาจศาลตาม ป.วิ.พ. และพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ซึ่งจะวางหลักการว่าคดีได้อยู่ในเขตอำนาจของศาลใด คดีทางการแพทย์ทั้งหมดจะเริ่มที่ศาลชั้นต้นเสมอ
2. โจทก์ส่งสำเนาคำฟ้องไปให้จำเลย จำเลยจะต้องกล่าวแก้คำฟ้อง โดยทำในรูปของ “คำให้การ” (ป.วิ.พ. มาตรา 1(4)) โดยจำเลยจำต้องยอมรับหรือปฏิเสธให้ชัดเจน กรณีที่ปฏิเสธต้องมีเหตุแห่งการปฏิเสธ (ป.วิ.พ. มาตรา 177 วรรค 2) ถ้าไม่ปฏิเสธให้ชัดเจน กฎหมายจะถือว่าจำเลยรับในประเด็นนั้นๆ
3. คำฟ้องและคำให้การที่ไม่รับกัน จะทำให้เกิดเป็น “ประเด็นข้อพิพาท” ซึ่งประเด็นข้อพิพาทที่เป็นปัญหาข้อเท็จจริง จะต้องมีการนำสืบพยานหลักฐาน ซึ่งประเด็นข้อพิพาทแต่ละข้อฝ่ายใดมีหน้าที่นำสืบพยานหลักฐาน เป็นไปตามหลักกฎหมายเรื่อง “ภาระการพิสูจน์” ส่วนประเด็นข้อพิพาทที่เป็นปัญหาข้อกฎหมาย ศาลสามารถวินิจฉัยได้เองโดยไม่ต้องให้คู่ความฝ่ายใดนำสืบด้วยพยานหลักฐาน

¹⁰ ป.พ.พ. มาตรา 193/30 อายุความนั้น ถ้าประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นมิได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะ ให้มีกำหนดสิบปี

¹¹ ป.พ.พ. มาตรา 291 ถ้าบุคคลหลายคนจะต้องทำการชำระหนี้โดยทำนองซึ่งแต่ละคนจำต้องชำระหนี้สิ้นเชิงไซ้ แม้ถึงว่าเจ้าหนี้ชอบที่จะได้รับชำระหนี้สิ้นเชิงได้แต่เพียงครั้งเดียว (กล่าวคือลูกหนี้ร่วมกัน) ก็ดี เจ้าหนี้จะเรียกชำระหนี้จากลูกหนี้แต่คนใดคนหนึ่งสิ้นเชิงหรือแต่โดยส่วนก็ได้ตามแต่จะเลือก แต่ลูกหนี้ทั้งปวงก็ยังคงต้องผูกพันอยู่ทั่วทุกคนจนกว่าหนี้นั้นจะได้ชำระเสร็จสิ้นเชิง

4. เมื่อนำสลิปพยานหลักฐานเสร็จแล้ว ศาลจะทำการพิพากษาคดี ซึ่งศาลจะต้องตัดสินตามประเด็นข้อพิพาท แต่ต้องไม่เกินคำขอท้ายฟ้อง (ป.วิ.พ. มาตรา 142)
5. เมื่อเกิดคำพิพากษา หากโจทก์เป็นฝ่ายชนะคดี เมื่อจำเลยไม่ชำระหนี้ตามคำพิพากษา โจทก์ย่อมอยู่ในฐานะ “เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา” มีสิทธิบังคับคดีจำเลยซึ่งเป็น “ลูกหนี้ตามคำพิพากษา” ได้ คดีที่ฟ้องร้องทางการแพทย์ส่วนใหญ่เป็นหนี้เงิน หากลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่ชำระหนี้ เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาก็จะยึดหรืออายัดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาโดยเจ้าพนักงานบังคับคดี (ป.วิ.พ. มาตรา 274) แต่หากจำเลยเป็นฝ่ายชนะคดี ศาลจะมีคำพิพากษา “ยกฟ้อง” ซึ่งกรณีนี้โดยหลักจะไม่ทำให้เกิดเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาและลูกหนี้ตามคำพิพากษา
6. กรณีคู่ความฝ่ายใดไม่พอใจในคำพิพากษา ก็จะใช้สิทธิในการอุทธรณ์คำพิพากษาต่อไป ซึ่งต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของการอุทธรณ์ (ป.วิ.พ. มาตรา 223-228) โดยจะต้องใช้สิทธิอุทธรณ์ภายใน 1 เดือน นับแต่วันที่ได้อ่านคำพิพากษาของศาลชั้นต้น (ป.วิ.พ. มาตรา 229) **คดีจะสิ้นสุดที่ศาลอุทธรณ์** (ป.วิ.พ. มาตรา 244/1) **การที่จะฎีกาได้ต้องใช้ระบบขออนุญาตต่อศาลฎีกา** ไม่ใช่สิทธิของคู่ความที่จะฎีกาได้

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

คดีผู้บริโภคเป็นคดีแพ่งอย่างหนึ่ง โดยหลักแล้วต้องเป็นไปตามการดำเนินคดีแพ่งสามัญซึ่งวางหลักไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งการดำเนินคดีแพ่งแบบเดิมนั้น ต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจ และเทคนิคในการดำเนินคดี ซึ่งบางครั้งไม่สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้บริโภคซึ่งต้องเป็นผู้เสียเปรียบผู้ประกอบการในทางการค้าหรือการให้บริการ

มีปัญหาต่อเป้าว่าคดีการฟ้องร้องบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขเป็นคดีผู้บริโภคหรือไม่ ซึ่งการวินิจฉัยว่าคดีใดเป็นผู้บริโภคหรือไม่ ต้องให้ประธานศาลอุทธรณ์เป็นผู้วินิจฉัย **ซึ่งในขณะนี้**

ได้มีการวินิจฉัยแล้วว่าคดีฟ้องร้องทางบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขเป็นคดีผู้บริโภค ดังคำวินิจฉัยของประธานศาลอุทธรณ์ที่ 8/2551, 29/2551

อย่างไรก็ตาม การตีความพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ต้องตีความให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ด้วย กล่าวคือ ผู้เสียหายไม่สามารถฟ้องแพทย์ในโรงพยาบาลของรัฐเป็นจำเลยโดยตรงได้ เพราะแพทย์ในหน่วยงานของรัฐย่อมได้รับความคุ้มครองที่จะไม่ถูกฟ้องเป็นจำเลยตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ต้องฟ้องหน่วยงานของรัฐที่แพทย์ผู้นั้นสังกัดเป็นจำเลย ในขณะที่แพทย์โรงพยาบาลเอกชนนั้น ผู้เสียหายย่อมสามารถฟ้องแพทย์ผู้นั้นเป็นจำเลยได้โดยตรง เพราะแพทย์ในโรงพยาบาลเอกชนไม่ได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539

อย่างไรก็ตาม การเป็นผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากการรับบริการทางการแพทย์ไม่ว่าจะเป็นโรงพยาบาลของรัฐหรือโรงพยาบาลเอกชน ย่อมเป็นคดีผู้บริโภคซึ่งเป็นคดีแพ่ง การดำเนินคดีนอกจากจะต้องเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งแล้ว ยังต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ด้วย

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ที่ควรทราบ

1. ผู้ที่สามารถฟ้องบุคลากรทางการแพทย์ได้คือผู้ใช้บริการ ในขณะเดียวกันผู้ที่สามารถฟ้องผู้บริการได้คือบุคลากรทางการแพทย์และหน่วยงานของรัฐ เนื่องจากการให้บริการทางการแพทย์และการสาธารณสุขถือว่าเป็นการให้บริการอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นคดีผู้บริโภค
2. การดำเนินคดีผู้บริโภค จะมีบุคคลที่เข้ามาช่วยในการดำเนินคดีที่สำคัญคือ “เจ้าพนักงานคดี” ซึ่งคอยอำนวยความสะดวกในการดำเนินคดีผู้บริโภค และทำหน้าที่คล้ายทนายความ เพื่อช่วยให้การดำเนินคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็ว แต่ทั้งนี้ในคดีผู้บริโภค คู่ความก็ยังสามารถตั้งทนายความเพื่อช่วยดำเนินคดีของฝ่ายตนได้
3. กรณีที่โรงพยาบาลฟ้องผู้รับบริการ จะเลือกฟ้องผู้รับบริการโดยใช้เขตอำนาจศาลที่มูลคดีเกิดไม่ได้ ต้องฟ้องผู้รับบริการต่อศาลที่ผู้รับบริการมีภูมิลำเนาเท่านั้น อันเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ผู้รับบริการในการต่อสู้คดี ส่วนกรณีที่ผู้รับบริการฟ้องโรงพยาบาลซึ่งเป็นคดีผู้บริโภค นั้น ผู้รับบริการสามารถฟ้องต่อศาลที่มูลคดีเกิดหรือต่อศาลที่ผู้ให้บริการมีภูมิลำเนาซึ่งเป็นไปตามหลักทั่วไป
4. ผู้รับบริการสามารถฟ้องโรงพยาบาลได้ภายใน 3 ปีนับแต่วันที่ผู้รับบริการรู้ถึงเหตุและรู้ถึงผู้ต้องรับผิดในค่าสินไหมทดแทน หรืออย่างช้าที่สุดภายใน 10 ปี นับแต่ได้รู้ถึงความเสียหาย ซึ่งเห็นได้ว่าการขยายอายุความออกไปจาก 1 ปีเป็น 3 ปี ซึ่งเป็นการคุ้มครองสิทธิฝ่ายผู้รับบริการ และผลของการรักษาบางอย่างไม่ได้เกิดขึ้นขณะทำการรักษา แต่เกิดขึ้นภายหลังการรักษาแล้ว ผู้บริการก็มีสิทธินัดมาฟ้องเมื่อเริ่มมีผลแทรกซ้อนจากการรักษานั้นได้ภายใน 3 ปีนับแต่วันที่ผู้รับบริการรู้ถึงเหตุและรู้ถึงผู้ต้องรับผิดในค่าสินไหมทดแทน แต่ถ้าเป็นเรื่องที่ทางโรงพยาบาลฟ้องผู้รับบริการ หากเป็นเรื่องละเมิดก็อยู่ในอายุความ 1 ปีนับแต่วันที่โรงพยาบาลรู้ถึงเหตุและรู้ถึงตัวผู้รับบริการผู้ต้องรับผิดในค่าสินไหมทดแทน หรืออย่างช้าที่สุดภายใน 10 ปี นับแต่ได้รู้ถึงว่ามีความเสียหายเกิดขึ้น ตามหลักทั่วไป ตาม พ.ร.บ. วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 13

มาตรา 13 ในกรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัย โดยผลของสารที่สะสมอยู่ในร่างกายของผู้บริโภคหรือเป็นกรณีที่ต้องใช้เวลาในการแสดงอาการ ผู้บริโภคหรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภคต้องใช้สิทธิเรียกร้องภายในสามปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหายและรู้ตัวผู้ประกอบการธุรกิจที่ต้องรับผิด แต่ไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่รู้ถึงความเสียหาย

5. คดีผู้รับบริการฟ้องโรงพยาบาล โรงพยาบาลอาจใช้วิธีการเจรจาต่อรองเพื่อตกลงกับผู้รับบริการในการชดเชยค่าสินไหมทดแทน (compensation) จนล่วงเลยเวลา 3 ปี ระยะเวลาที่ใช้ในการเจรจานั้นไม่นับรวมเข้าไปในอายุความ โดยถือว่าอายุความนั้นสะดุดหยุดอยู่ในช่วงที่ได้ทำการเจรจาจนกว่าจะมีการบอกเลิกการเจรจา

มาตรา 14 ถ้ามีการเจรจาเกี่ยวกับค่าเสียหายที่พึงจ่ายระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจและผู้บริโภค หรือผู้มีอำนาจฟ้องคดีแทนผู้บริโภค ให้อายุความสะดุดหยุดอยู่ไม่นับในระหว่างนั้นจนกว่าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้บอกเลิกการเจรจา

6. หากผู้ที่ต้องได้รับความเสียหายเกิดความเสียหายก่อนมีการยื่นฟ้องคดี หากจะขอให้ศาลพิพากษา เพื่อนำผลของคำพิพากษามาบังคับคดีนั้น อาจต้องใช้เวลานาน ซึ่งทำให้ผู้ได้รับบริการเสียหาย กฎหมายจึงเปิดโอกาสให้ผู้รับบริการซึ่งเป็นผู้ได้รับความเสียหายยื่นคำร้องขอคุ้มครองชั่วคราวก่อนศาลพิพากษาได้ โดยไม่ต้องมีการฟ้องคดีก่อน เพื่อให้ความเสียหายของผู้รับบริการได้รับการบรรเทาไปก่อนในระดับหนึ่ง แต่ทั้งนี้ผู้รับบริการอาจต้องวางประกันหรือปฏิบัติตามเงื่อนไขใดๆ ที่ศาลกำหนดให้
7. ผู้รับบริการสามารถฟ้องโรงพยาบาล โดยสามารถฟ้องด้วยวาจาหรือหรือจะทำคำฟ้องเป็นหนังสือก็ได้ ไม่ว่าทนายทนายในคดีจะเป็นเท่าใดก็ตาม
8. เมื่อการให้บริการทางการแพทย์ถือเป็นคดีผู้บริโภค โรงพยาบาลสามารถให้การแก่ผู้รับบริการ โดยสามารถให้การด้วยวาจาหรือหรือจะทำคำให้การเป็นหนังสือก็ได้ ไม่ว่าทนายทนายในคดีจะเป็นเท่าใดก็ตาม
9. ผู้รับบริการสามารถดำเนินคดีผู้บริโภคด้วยความช่วยเหลือของเจ้าพนักงานคดี ซึ่งได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมทั้งหมด กล่าวคือไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี
10. กฎหมายบังคับศาลว่าต้องทำการไกล่เกลี่ยเสมอ หากศาลไม่ทำการไกล่เกลี่ย ถือเป็น การดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ไม่ชอบ
11. กฎหมายให้อำนาจศาลทำการไต่สวน ให้อำนาจศาลในการที่จะค้นหาความจริงโดยศาลเอง ศาลมีอำนาจซักถามพยานเอง มีอำนาจที่จะเรียกพยานมาสืบ แม้ว่าพยานที่ศาลเรียกมาสืบนั้น คู่ความ จะไม่ได้ระบุไว้ในบัญชีระบุพยานก็ตาม
12. พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 มาตรา 29 ได้นำหลักการเรื่องข้อสันนิษฐานตามความเป็นจริง (res ipsa loquitur) ไปบัญญัติไว้ โดยผลแห่งการนี้ เมื่อผู้รับบริการฟ้องโรงพยาบาลว่าผู้รับบริการได้รับความเสียหายจากการรักษา ฝ่ายโรงพยาบาลจึงมีภาระการพิสูจน์ว่าตนไม่ได้จงใจหรือประมาทเลินเล่อในการรักษานั้น หรือตนได้ใช้ความระมัดระวังในการรักษาเป็นอย่างดีแล้ว เพราะถือว่าเป็นข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรู้เห็นของผู้ให้บริการซึ่งเป็นผู้ประกอบการ

มาตรา 29 ประเด็นข้อพิพาทข้อใดจำเป็นต้องพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการผลิต การประกอบ การออกแบบ หรือส่วนผสมของสินค้า การให้บริการ หรือการดำเนินการใด ๆ ซึ่งศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงดังกล่าวอยู่ในความรู้เห็นโดยเฉพาะของคู่ความฝ่ายที่เป็นผู้ประกอบการ พิจารณา พิสูจน์ในประเด็นดังกล่าวตกอยู่แก่คู่ความฝ่ายที่เป็นผู้ประกอบการนั้น

13. เมื่อผู้รับบริการฟ้องโรงพยาบาล หากศาลไต่สวนจากพยานหลักฐานแล้วเห็นว่า โรงพยาบาลผิดจริง ศาลก็จะกำหนดค่าสินไหมทดแทนที่ทางโรงพยาบาลต้องรับผิดชอบ พร้อมกันนั้นหากศาลเห็นว่า

โรงพยาบาลมีเจตนาเอาเปรียบผู้รับบริการโดยไม่เป็นธรรม หรือกระทำการรักษาด้วยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ศาลอาจกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษ (punitive damages) เพื่อเป็นมาตรการในการควบคุมการรักษาพยาบาล แม้ว่าผู้รับบริการไม่ได้ขอมาในคำขอท้ายฟ้อง ศาลก็มีอำนาจกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษได้ เนื่องจากพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคให้อำนาจไว้ ให้ศาลมีอำนาจกำหนดได้ไม่เกิน 2 เท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนด แต่ถ้าค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดมีจำนวนเงินไม่เกิน 50,000 บาท ให้ศาลมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษได้ไม่เกิน 5 เท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนด

มาตรา 42 ถ้าการกระทำที่ถูกฟ้องร้องเกิดจากการที่ผู้ประกอบการกระทำโดยเจตนาเอาเปรียบผู้บริโภคโดยไม่เป็นธรรมหรือจงใจให้ผู้บริโภคได้รับความเสียหายหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงไม่นำพาต่อความเสียหายที่จะเกิดแก่ผู้บริโภคหรือกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนต่อความรับผิดชอบในฐานะผู้มีอาชีพหรือธุรกิจอันย่อมเป็นที่ไว้วางใจของประชาชน เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้ผู้ประกอบการชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้บริโภค ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการจ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์ต่างๆ เช่น ความเสียหายที่ผู้บริโภคได้รับ ผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบการได้รับ สถานะทางการเงินของผู้ประกอบการ การที่ผู้ประกอบการได้บรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้นตลอดจนการที่ผู้บริโภคมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหายด้วย

การกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลมีอำนาจกำหนดได้ไม่เกินสองเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนด แต่ถ้าค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดมีจำนวนเงินไม่เกินห้าหมื่นบาท ให้ศาลมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษได้ไม่เกินห้าเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนด

14. เมื่อการให้บริการทางการแพทย์ถือเป็นคนดีผู้บริโภค ผลของการรักษาบางอย่างอาจต้องใช้เวลา นานถึงจะแสดงภาวะแทรกซ้อน เช่น ผลข้างเคียงจากการให้ยา (side effect) ในกรณีนี้หากศาลมีคำพิพากษาไปก่อน ต่อมาผู้รับบริการได้รับความเสียหายจากภาวะแทรกซ้อนจากการรักษานั้น หากต้องให้ผู้รับบริการดำเนินการฟ้องคดีใหม่ในประเด็นเรื่องเดิม แม้เป็นความเสียหายต่อเนื่อง ทำให้ผู้รับบริการได้รับความเสียหายเกินสมควร พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคจึงให้อำนาจศาลในการแก้ไขคำพิพากษาในประเด็นเรื่องค่าเสียหาย ศาลอาจกล่าวในคำพิพากษาหรือคำสั่งว่ายังสงวนไว้ซึ่งสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นอีกภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด ทั้งนี้ ต้องไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง

มาตรา 40 ในกรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นแก่ร่างกาย สุขภาพ หรืออนามัยและในเวลาพิพากษาคดีเป็นการพ้นวิสัยจะหยั่งรู้ได้แน่ว่าความเสียหายนั้นมีแท้จริงเพียงใด ศาลอาจกล่าวในคำพิพากษาหรือคำสั่งว่ายังสงวนไว้ซึ่งสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นอีกภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด ทั้งนี้ ต้องไม่เกินสิบปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง แต่ก่อนการแก้ไขต้องให้โอกาสคู่ความอีกฝ่ายที่จะคัดค้าน

15. พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค ได้กำหนดวิธีการบางประการเพื่อเป็นการเยียวยาผู้เสียหาย ซึ่งมาตรการนี้ใช้กับยาอันตราย ยาเสื่อมสภาพ หรืออุปกรณ์การแพทย์ที่ไม่ปลอดภัยหากผู้ให้บริการไม่ยอมปฏิบัติตามคำพิพากษา แม้ไม่ได้เป็นคู่ความในคดีนั้น ก็ต้องถูกบังคับตามคำพิพากษา โดยถือว่าผู้ใช้บริการอยู่ในฐานะเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา

16. พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค ได้กำหนดให้คำพิพากษาผูกพันต่อบุคคลภายนอกในบางกรณี โดยเฉพาะเมื่อโรงพยาบาลนั้นดำเนินงานในรูปของบริษัท ซึ่งบริษัทถือเป็นนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยมีผู้แทนนิติบุคคลคือกรรมการบริษัท และบริษัทย่อมมีการระดมทุนโดยแยกเป็นหน่วยย่อยคือหุ้น ซึ่งต้องมีผู้ถือหุ้นตามจำนวนทุนของบริษัทนั้น หากผู้รับบริการฟ้องโรงพยาบาล เมื่อศาลพิพากษาให้โรงพยาบาลต้องรับผิดชอบ คำพิพากษาย่อมผูกพันไปถึงกรรมการบริษัทและผู้ถือหุ้นนั้นด้วยที่ได้ตกลงยินยอมในการดำเนินกิจการของโรงพยาบาล หากปรากฏว่าเมื่อพิพากษาให้โรงพยาบาลรับผิดชอบ แล้วมีการขนถ่ายทรัพย์สินออกไปจากนิติบุคคลนั้นโดยกรรมการบริษัทหรือผู้ถือหุ้น
17. พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคจึงได้กำหนดวิธีการบังคับคดีไว้เป็นการเฉพาะ เพื่อให้เกิดความรวดเร็วในการเยียวยาความเสียหายของผู้เสียหาย หากผู้เสียหายซึ่งเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาเห็นว่า หากรอให้ศาลออกคำบังคับ ตนอาจได้รับการเยียวยาความเสียหายที่ไม่ทันการ เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาอาจยื่นคำขอต่อศาลขอออกหมายบังคับคดีไปเลยโดยไม่ต้องขอให้ศาลออกคำบังคับก็ได้
18. การอุทธรณ์ผู้อุทธรณ์ต้องอุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์แผนกคดีผู้บริโภคหรือศาลอุทธรณ์ภาคแผนกคดีผู้บริโภค แต่ในคดีที่มีทุนทรัพย์ที่พิพาทในชั้นอุทธรณ์ไม่เกิน 50,000 บาท ซึ่งต้องห้ามอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง หากผู้อุทธรณ์ต้องการอุทธรณ์ ต้องขออนุญาตอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ โดยหลัก คดีผู้บริโภคจะสิ้นสุดที่ศาลอุทธรณ์ ส่วนการฎีกาในคดีผู้บริโภคนั้น ให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง คือต้องขออนุญาตฎีกา

เอกสารอ่านประกอบเพิ่มเติม

เอกรินทร์ ภูมิพิเชฐ. กฎหมายการแพทย์ที่ควรทราบในการดูแลผู้ป่วยหนัก. ใน : เอกรินทร์ ภูมิพิเชฐ, บรรณาธิการ เวชบำบัดวิกฤตพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : บ.ปิยอนด์ เอ็นเทอร์ไพรซ์ จำกัด; 2557.